

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Mary Jeppesen

Livets Rigdom

København 1944

MARY JEPPESEN

LIVETS RIGDOM

København 1944

FORORD

Naar jeg skal skrive et Forord til denne Bog, der behandler Fru Jeppesens psykiske Oplevelser, maa jeg citere et Blad af Fruens mange skriftlige Dokumenter. Det er en Udtalelse, der i eet og alt giver et udmærket Udtryk for hendes Syn paa Livet. Læseren vil derigennem faa et Indblik i Fru Jeppesens hele Personlighed og Stil. Optegnelsen lyder som følger:

»Jeg anstrengte mig hele mit Liv, men det var ikke nok, der fordredes mere og mere af mig.

Jeg fik den mærkeligste, eventyrlige Skæbne. Jeg maatte undre mig. Jeg troede, andre ogsaa skulde kunne begribe det, jeg fik at vide, men det var for underligt.

Det gik over de flestes Hoveder. Mine Nerver døde ikke, mere levende blev jeg efterhaanden. Jeg blev klar over de kosmiske Love.

Jeg tænkte, det nytter ikke at fortælle nogen derom! Ingen vil nogensinde tro, det er Sandhed.

Saa gik Aarene. Jeg oplevede, at selv om jeg arbejdede for og med Mennesker baade Dag og Aften og halve Nætter, det blev kun til, at jeg helst skulde anstrenge mig endnu mere.

Saadan gik over 30 Aar; da maatte jeg begynde at tale om *det* fra den usynlige Verden, som det blev muligt at forbinde med Jordelivet.

Jeg kunde ikke overbevise nogen om, at det, som var blevet Alvor og Sandhed for mig, maatte jeg rette mig efter.

Jeg fik paa Overgangen fra Søvn til Vaagen sagt saa tydeligt ind i min Bevidsthed det, som lidt efter skete. —

Fik at vide, at Paradiset skulde blive her paa Jorden igen, og at de unge med klare, straalende Øjne aldrig behøver at gaa gennem Dødens Port. Som deres Øjne lyser i Barndommens Dage, vil de stedse kunne funkke. Jeg fik Vished for Udtydelsen af, hvad Ordene: »Af Jord skal du igen opstaa«, vil sige.

Det jordiske, egoistiske Plan maa forlades, derfor kan vi dog leve paa vor skønne Jord.

Alle mine fattige, ærlige Venner bar mig i deres kærlige Tanker. De Tanker forbandt mig til det Anker, der hører med til Tro, Haab og Kærlighed. Min Tro er stor. Troen kan flytte Bjerge.

Haabet, mit Haab, er frisk som nyudsprungne Blade.

Solen, Kærlighedens Sol, har tændt Blusset i mit Hjerte. Den Sol i mit Hjerte skinner alle Døgnet 24 Timer. Derfor kan min Lykke ikke forlade mig.

Jeg fik jo at vide, at Guds Bestemmelse er, at alle Mennesker er født til Lys, Sol og Glæde.«

(Skrevet Skærtorsdag 1933).

I disse Ord har Fru Jeppesen peget paa det, som væsentligt præger hele hendes Karakter. Stort er det Arbejde, hun har gjort. Det er blevet kendt gennem Jens Tofts og Clara Rosenbergs lille Skrift »Under Formynderskab« og gennem Fru Jeppesens egen Bog »En Dokumentation« 1943. Det, der er Emnet for herværende Bog, er Hemmeligheden ved dette store Arbejde for andre, saa der er fuld Sandhed i Ordene: »Alle mine fattige, ærlige Venner bar mig i deres kærlige Tanker.«

I denne Bog omtaler Fru Jeppesen de Oplevelser af psykisk Art, der har givet hende Kraften og Optimismen til at udføre hele dette Arbejde trods det, at »mine Omgivelser fordrede mere og mere af mig og tog alt som den selvfølgerligste Sag af Verden«.

Men vi maa nu spørge, hvorfor denne Bog udkommer, naar Fruen dog i 1933 vel maatte tale om det »fra den usynlige Verden, som det blev muligt at forbinde med Jordelivet«, men alligevel erfarede, at hun »ikke kunde overbevise ret mange om, at det, der var blevet Alvor og Sandhed for hende, maatte hun rette sig efter«. Opfattelsen er blevet ændret, siden dette blev skrevet. Mange er de Mennesker, der i Dag har faaet Tankerne afklaret og Længselen vækket i Retning af det oversanselige. Tiden har bragt Tankerne paa Bane. Nu er det blevet Fru Jeppesen klart, at disse Oplevelser maa og skal meddeles Mennesker. De er en saa væsentlig Side af Livet, at det vilde være Synd ikke at vise andre Eksistensen af og Vejen til denne Oplevelse af Livet i dets rigeste Fylde.

Saadan er Fru Jeppesens Syn paa Sagen, men hvad skal vi nu sige? I sin for al Egoisme blottede Færd, i sin Iver for at tjene Mennesker, i sin utrættelige Trang til at forkynde Mennesker, at Gud og Godhed er det samme, har hun erhvervet sig en Kraft fra Gud til at opleve indadtil den Gud, hun gennem Handling udadtil forkynder Mennesker. Oplevelserne er for hende en ganske naturlig Ting, der spontant udvælder af en naturlig Hengiven sig til Næsten med Raad og Daad.

Jeg vil bede Læseren af denne Bog om med Opmærksomhed at se disse Oplevelser igennem for at spørge sig selv, om Grunden til, at mange har sat disse Fænomener i Forbindelse med Sindssygdom, egentlig ikke skulde være den, at virkelig Næstekærlighed er en uhyre sjælden Ting. Kan denne Bog hjælpe Mennesker i Gang, saa at de i ethvert Medmenneske ser deres Næste, vil den ikke være skrevet forgæves, og jeg tror at kunne sige, at de heri skildrede Oplevelser vilde blive en mindre Sjældenhed.

Ewald E. Chrstrup,
cand. theol.

FORFATTERINDENS FORORD

Det har undret mig i de fjorten Aar, jeg nu har arbejdet med at gøre min Indstilling kendt i saa vide Kredse, det har været mig muligt, hvor ringe Forstaaelse, det i Virkeligheden har mødt. Jeg har talt med forskellige Præster og Biskopper, som jeg mente havde Forstand paa aandelig og religiøs Indstilling, men jeg er efterhaanden kommet til den Erkendelse, at den danske Præstestand ikke har stillet sig aaben overfor Problemet: Er den cosmiske Bevidsthed en berettiget Vej til Gud?

Mange er de Mennesker, der i Aarenes Løb har boet hos mig paa »Klinten«, flere endog Sommer efter Sommer, og Gang paa Gang er de blevet forbavset over, at alting passede ind i hinanden som Leddene i en matematisk Opgave. Og dog er det gaaet saadan, at kun ganske faa har forstaaet den Indstilling, den aandelige Kraft, den guddommelige Førelse, der ligger bag ved.

Men just denne Indstilling gør Livet til et Eventyr, ja, er selve den Rigdom, der gør Livet værd at leve. Derfor har jeg givet denne lille Bog Titlen »Livets Rigdom«.

Nu synes der rundt om i Verden at vise sig en større Interesse for aandelige Problemer og en dybere Forstaaelse af dem, saa jeg haaber nu, at herværende Bog maa hjælpe til at uddybe denne Forstaaelse ogsaa her i Danmark.

Gennem en nu afdød Maler kom jeg til at kende cand. theol. Ewald E. Chrstrup, som har megen Interesse for mit Arbejde. Da jeg paa Grund af mange Afbrydelser Dagen igennem ikke har Mulighed for at koncentrere mig om skriftligt Arbejde til Udgivelse, har han hjulpet mig med dette Skrift, hvorfor jeg takker ham hjerteligt.

Mary Jeppesen.

INDLEDNING

Denne Bog slutter sig til den foregaaende, der hed »En Dokumentation«. Dens Opgave var at vise den ydre Side af Livet paa »Klinten«. Den skulde stille Læseren over for det Spørgsmaal: Hvori bestaar den Kraft, der giver sig disse Udslag? Herværende Bog skulde give Svaret ved at vise den indre Side af Livet paa »Klinten«.

Naar jeg imidlertid udgiver disse Oplevelser, er det ikke for at fortælle noget ganske enestaaende, men for at bevise, at alle kan komme til at opleve det samme. Alle maa lære i Gerning at forstaa, at hvad en Egoist tror at vinde, det vinder den, der ikke søger sit eget. Han skal erfare, hvorledes Begivenhed kæder sig til Begivenhed saaledes, at man forstaaer, at ens Liv er under Førelse.

Mine Oplevelser deler jeg med mange, der ogsaa gaar Næstekærlighedens Vej, og Udgivelsen skal vise Mennesker, at Verden ikke behøver at være det Kaos, den er i Dag. Hvis vi lever efter Næstekærlighedens Bud, da vil Verden komme i Lave, thi da er Livet levet under guddommelig Ledelse.

Stoffets Behandling falder naturligt i tre Dele. Først kommer en rent refererende Fremstilling af selve de konkrete Oplevelser, af hvilke vi dernæst drager Konsekvenserne. Til sidst vil vi se Tankerne i historisk Belysning i Forhold til andre Forfattere af lignende Bøger.

Hensigten med at udgive denne Bog er denne ene: at lære Menneskene at tilegne sig Livets fulde Rigdom og ikke lade sig nøje med et tarveligt Livssurrogat.

FØRSTE AFSNIT

Mine psykiske Oplevelser.

Disse kan samles i tre Hovedgrupper, idet jeg begynder med at fremstille mit Syn paa Telepati og Drømme for derefter at gaa over til den helbredende Kraft, som jeg i en Periode af mit Liv benyttede i Forbindelse med J. P. Muller. Til sidst vil jeg berette om det, der for mig er det vigtigste, det, der ganske særligt viser Menne-skelivet under guddommelig Førelse, nemlig de ejen-dommelige Seriebegivenheder eller Sammentræf, som jeg plejer at kalde dem.

1. Telepati og Drømme.

Jeg har altid været yderst følsom for, hvad der skulde ske. Til at begynde med var jeg underlig til Mode over alt dette. Jeg drømte det, som kort efter skete. Efter min Mands Død tog alt en saadan Vending og Fart, saa jeg tydeligt vidste, at jeg maatte og skulde tale om det, jeg oplever. Jeg haaber nu, at mine menneskelige Kræfter og Evner vil strække til, saa jeg kan klarlægge mine Hændelser.

Et Aandens Sprog taler til mig. I mine Øren lyder meget ofte tydelig Tale. Det er altid lige før og lige efter Søvn. Alt er føjet saa nøje sammen. Der er slet ingen Tvivl om den Vished, jeg paa denne Maade har faaet.

Jeg har tydeligt faaet at vide, at Verden nu glider ind i en ny Fase. Meget peger hen derimod. Udviklingen i Verden kan ingen standse.

Det første, jeg maatte lægge Mærke til i min tidligste Ungdom, var Tankeoverføringen, det er derfor den, jeg begynder med at omtale.

Nu kan man sige, at Telepati er en kendt Sag. Jeg tør dog paastaa, at hvis ethvert Menneske vidste Besked derom, da saa meget i den hele Verden anderledes ud. Der er mange, der endnu ikke kender Telepatien.

Det, vi Mennesker har Brug for at faa at vide, faar vi imidlertid telepatisk Besked om, for at vi kan orientere os paa den nemmeste Maade i den daglige Tilværelse. Noget af negativ Betydning har vi ikke Brug for at faa at vide, og det bliver derfor holdt borte fra os. Det, det kommer an paa, er, at vi har et opladt Sind uden Mistro og Tvivl.

Mange siger i vor Tid: »Aah, det er kun Telepati.« Men vi vil om kort Tid opfatte den guddommelige Betydning af Telepatien.

Alt det, jeg har med at gøre, faar jeg telepatisk Besked paa i Forvejen. Det har givet mig Beviser paa, at det, jeg ved, er rigtigt. Naar jeg vaagner, hører jeg en Stemme, som tydeligt taler ind i mine Øren. Naar jeg fortæller det, jeg hører, til mine nærmest omkringværende, og det saa lidt efter sker, da er det Bevis for, at jeg fra den usynlige Verden kan modtage noget, der er rigtigt. I Forhold til vor Ærlighed er de Stemmer, der lyder til os, gode og rigtige.

Hvor mange Gange har mine Omgivelser ikke været forundrede over mine Udtalelser: »Det er vel ikke den? Det er da ikke det?« Jo, jo, men hvor ved du det fra? Disse Mennesker bliver imidlertid Gang paa Gang overbevist om, at det er rigtigt.

Snart vil det gaa op for Menneskeheden, hvad den

narrer sig selv for ved ikke at have den rette Kontakt med de evige Urkræfter i Orden.

Men denne Sans skal udvikles, og saa længe Mennesket ikke kender den enkle, finere Leve- og Tænkemaade, sker der ingen Udvikling henimod den telepatistiske Opfattelse.

I Virkeligheden er det paa høje Tid, at vi alle bliver rigtige Mennesker, der ikke vil gaa paa Akkord med Samvittigheden. Haarde Hjerter og kolde Øjne møder vi kun alt for ofte.

»Sig noget, vi ikke ved«, vil mange sige, naar de læser disse Linier. Men Sandheden maa gentages, hvor meget den end keder de passive Individuer.

Mine mærkeligste Oplevelser, der kan henføres til Fjernsyn, vil jeg her forsøge at give nogle Eksempler paa.

Jeg har set to Mennesker sidde paa en Bænk. Jeg syntes, det var en af de Bænke, der stod mellem Vedbæk og Skodsborg. Disse to Mennesker var straalende gennemsigtige, som var det Astraklarheden, der blev vist mig.

Nogen Tid efter fik jeg som i en Film, der blev trukket for mine Øjne, alle mine Slægtninge og Venner at se. De var alle blevet unge og smukke.

Da jeg var en meget lille Pige, drømte jeg, at jeg laa i en Kiste. Med eet blev Laaget taget af, og det klareste Dagslys straaledede over mig.

Jeg drømte engang, at jeg en skøn Morgen fulgtes med min Moder. Jeg saa i Skyerne et Billede af en kronet Konge, stor og mægtig. Et andet Sted paa Himlen saa jeg en viftende, hvid, skøn Palmegren. Jeg raabte begejstret: »Se, se, hvad der bliver vist os.«

Jeg hørte paa Overgangen fra Søvn til vaagen Tilstand ganske tydeligt Ordene: »Sjunge, sjunge, sjunge.« Jeg tænkte, det betyder, at Musik er af Betydning. Og dette

maa pointeres: Musikken i Kirken virker langt mere end Ordene, der forkyndes.

Jeg fik i flere Aar tydeligt sagt ind i mit indre Jeg, at jeg skulde tale om det, der paa denne Maade blev dikteret mig. For det, jeg oplever paa Overgangen fra Søvn til Vaagen, staar tydeligt for mig i en Art Erindringsbilleder.

Vi er stærke nok til at vinde frem, vi, der ved at leve efter de vigtigste, enkle Sandheder.

2. *Helbredelser.*

Den Vinter, da min Mand var syg, kom vor Formands Kone og henvendte sig til mig. Det drejede sig om en ældre Kone, der var farligt syg, idet hun samtidigt havde Hjerneblødning og Lungebetændelse. Jeg evnede imidlertid ikke dengang at faa besøgt hende. En Maanedstid efter min Mands Død var hun kommet oven Senge, og jeg inviterede hende og hendes Barnebarn, som hun opdrog, til at være mine Gæster paa »Klinten«. Nu skete det mærkelige, at hun hver Morgen, naar jeg kom for at sige »God Morgen«, holdt saa fast paa mine Hænder og gjorde alt, hvad hun kunde, for at jeg skulde blive hos hende saa længe som muligt. Senere, da hun var kommet oven Senge igen, vilde hun absolut have, at jeg skulde holde paa hendes tykke Ben, saa de kunde blive raske.

Jeg var meget forbavset over dette, da jeg aldrig havde tænkt mig Muligheden af, at jeg havde disse Evner. Nu begyndte jeg at tænke tilbage, og de mærkeligste Ting og Tildragelser dukkede frem i min Erindring. Snart efter blev jeg klar over, at disse Evner kan udvikles hos alle Mennesker, hvis de bliver benyttede til at hjælpe andre, og videre og videre bredte denne Forstaaelse sig, til den blev en fast Overbevisning. Nu er det jo ikke

længere sjælden Tale, at Mennesker, der er opladet med de radioaktive Straaler, findes hvor som helst. Vore Dagblade flyder jo nærmest over med Udtalelser om saadanne Mennesker, der endogsaa tager sig godt betalt for den Hjælp, de yder.

En Dag kom jeg tilfældigt ind hos en ung Dame. Jeg havde skaffet hende en Plads hos en Kunsthandler. Hun fortalte, at hendes Søsters lille Dreng var blevet meget syg af Hjernebetændelse. Jeg lovede at komme ud og være med til at vaage over ham om Natten. Jeg kom ved 9-Tiden om Aftenen, og der blev god Brug for mig. Den lille Dreng, der var 13 Maaneder, var meget syg og havde høj Feber. Drengen kastede sig uroligt paa sit Leje, og vi maatte vedblivende give ham Vand at drikke. Henad Midnat blev Tilstanden yderligere forværret, en Læge blev tilkaldt. Jeg tog nu Drengen op paa min Arm. Jeg tog hans Hoved op imod mit og prøvede med et let Tryk at berolige ham. Han blev med eet rolig og faldt straks i Søvn. Da Lægen kom, sov han stadig. Lægens Ord var: »Saadan gaar det altid, naar Doktoren kommer, er det blevet bedre.« Til mig sagde han, da jeg fulgte ham ud: »Her er intet at gøre, han kan ligge saadan en hel Uge, inden han dør. Meningit Hjernebetændelse er der intet at stille op med.« Han gik, og da Drengen sov temmelig trygt, prøvede jeg ogsaa at falde i Søvn. Men henad Morgenstunden sagde Bedstemoderen, der havde lagt sig med den lille Dreng i sin Favn: »Nu dør han, men saa faar han det godt.« Jeg traadte nu hen til Sengen og holdt begge mine Hænder paa hans Hoved. Lidt efter gav han et dybt Suk, og vi troede alle, at nu døde han. Atter lød der et dybt Suk fra ham, og se, han genvandt sin Bevidsthed. Krisen var overstaaet. Jeg blev staaende endnu en Stund hos ham. Et Par Dage efter sad han i sin Seng og legede. Lægen begreb det ikke.

Denne Begivenhed foregik paa selve Hellig Trekongers Nat.

En lille Dreng i Skelby med en aldeles ødelagt Arm (Tuberkulose), havde ligget i ti Maaneder paa Hospitalet og var nu kommet hjem som uhelbredelig, skønt de havde opereret ham to Steder i Armen. Jeg fik først Tid til at besøge ham igen ca. et Aar efter. Den lille Dreng kom mig glad i Møde: »Min Arm er rask for længe siden, jeg gør ogsaa Gymnastik nu.« Moderen var saa lykkelig ved at se mig. »Min Dreng vil aldrig til Overlægen mere,« sagde hun. »Jeg har fortalt til alle de Mennesker, jeg kender, om hans Helbredelse.« Moderen gav mig Haand paa, at hun ikke vilde give sin Søn Kød, og lovede at give ham andre sunde Fødemidler i Stedet, Æbler og Gulerødder især. Da jeg sammen med nogle Bekendte for nogle Aar siden besøgte ham, fik vi at vide, at han nu var kommet i Malerlære, hvor han netop skulde bruge Armen særlig meget. Hans Søster var dødssyg af Halsbetændelse og havde en uhyggelig svag Puls, men ogsaa hun blev helbredt.

For en lille 11-aarig Dreng i Svagbørnskolonien »Kors-hage« var der Fare for Ørebetændelse. Næste Dag, da jeg kom igen for at se til ham, legede han ude i Solen.

En ung Pige med Basedow kom hver Dag til tidlig Morgenbehandling og blev fuldstændig helbredt.

En Sagfører i en Provinsby blev friet for Smerter, men havde to store Straalesvampbylder, der havde en saadan Magt, at de til sidst voldte hans Død.

En Operasanger var hos mig et halvt Aars Tid. Hans Tilstand bedredes saa meget ved vegetarisk Kost, at han kunde bevæge sig uden Krykker, da han havde været en ganske kort Tid hos mig. Hans Æggehvideprocent gik ned fra 33 til 3, og hans Befindende og Humør var det mest straalende. Da han atter kom hjem, kom han de fleste Aftener for sent til Ro, og saa stærk, at han kunde

udholde dette Liv og den almindelige Kød kost, var han alligevel ikke blevet. Kort efter døde han.

Da den fromme, gode J. P. Muller i 1933 kom til at bo i mit Hjem, holdt jeg op med at bruge min Tid til at helbrede Mennesker, da jeg blev klar over, at min Mission bestod i at hjælpe Mennesker til gennem den rette Ernæring at blive opladet med den Sollyskraft, der er i den nye Ernæring, hvor det grove og døde, man forhen troede paa, var fjernet, og som Videnskaben af i Dag anerkender. Helbredelsen er jo dog kun en ydre Hjælp mod det langt vigtigere at forhindre Sygdommene i atter at dukke op, hvad de uvægerligt vil gøre ved Tilbagevenden til den grovere Kost, til Dødemidler i Stedet for Fødemidler, som jeg plejer at sige. Mon ikke Trætheds-giftene i Legemet ernæres af de døde Stoffer, man indtager, hvorved de alvorligste kroniske Sygdomme opstaar?

3. Sammentræf og Oplevelser.

Naar jeg nævner alle disse Oplevelser, ved jeg meget vel, at mange vil tænke: »Hvad vedkommer andres Oplevelser os, vi kan jo ikke kontrollere dem.« Og dog vil jeg fastholde, at en Del af dem er saa interessante, at de har Interesse ogsaa for Fremmede. Men kan de ikke tillige faa Betydning derved, at de fremkalder Erindringer om lignende Hændelser hos dem, der her faar Indblik i mine Oplevelser? Kunde det saa ikke aabne Folks Øjne for, at det, der synes at være Tilfældigheder, i Virkeligheden kunde være Førelse?

Jeg har opnoteret i Hundredevis af Eksempler paa to Ting, der indtræffer umiddelbart efter hinanden.

En Sommermorgen 1932 vaagnede jeg op og saa et Par store hvide Vinger brede sig over min Seng. Det var en meget smuk Opvaagnen, for jeg hørte, inden jeg blev helt vaagen, hele Verset:

»End er der en Gud foroven,
der raader for Danmarks Sag.«

Jeg var hele Formiddagen saa betaget af den skønne Opvaagnen, saa jeg maatte tale derom til dem, som var i Huset. Jeg spurgte: »Er der nogen, som ved, om der findes hvide Ørne?« Samme Formiddag kom der til mig et tykt Brev, som indeholdt tre Eventyr. Det andet Eventyr hed »Den hvide Ørn«.

Jeg vaagnede en Morgen op og hørte i mine Ører: »Den gamle er død.« Nogle Timer efter kom min Værtinde ind til mig i mit Værelse og fortalte, at en gammel Arbejdsmand var død. Han faldt af Hesteriven ude paa Marken og døde paa Stedet. »Hvorfor bliver De saa bleg i Kinderne?« spurgte hun.

En Nat havde jeg en sælsom Drøm. Jeg syntes, jeg gik ved Siden af en mig bekendt Godsejer, Moesgaard Kjeldsen, der nu er død, paa en Vej langs en Mark. Det var i Høstens Tid, og det forekom mig, at Aksene var overnaturligt store og gyldne. Paa samme Tid fandt I. P. Muller den Kilde, man kalder Kristusilden, ved Moesgaard Strand i Jylland.

Jeg vaagnede en Morgen med første Vers af den smukke Sang »Dagen gaar med raske Fjed« lydende i mine Øren. Den blev sunget med en metallisk, vidunderlig, norsk Stemme. Dengang kendte jeg ikke den Forfatterinde, der sang. Næste Aar kom jeg til at kende hende. Paa en Biltur op gennem Jylland begyndte hun pludselig at synge ovennævnte Sang. »Hvor det dog minder mig om min Opvaagnen den 21. Maj i Fjor,« var mine Ord. »Hvor underligt, at det netop er min Mands Fødselsdag,« svarede Forfatterinden. Gennem hende har jeg har lært mange interessante Personligheder at kende.

Uret ser jeg næsten aldrig paa, for alt gives mig ved Indskydelse. Uden at raadspørge nogen Plan indtræffer

jeg ved Tog eller Damper lige før Afgang. Tingenes Sammenhæng ytrer sig ogsaa paa den Maade, at naar jeg kører min Vogn og tror: Nu kører du vist en Omvej, viser det sig i Stedet for at være en Genvej.

Det var saa yderst mærkeligt med alle de Ting, der traf sammen. Altid hændte det, at enten Fru S. eller hendes Mand kom ind ad deres Port samtidig med mig uden mindste Aftale. En Dag skulde vi til Nykøbing S. Fruen vilde gerne have en Pakke paa Posthuset, inden vi tog af Sted. Paa Vejen ser vi en Flyvemaskine tegne Persilreklamer med Røgskrift i Luften. Da jeg standser Vognen uden for Posthuset, daler netop noget af en »Bombe«, som blev smidt ud fra Maskinen, ned ved Vognen. Jeg ved, at der var en større Pengeseddel med i Bomben, men Pengene saa vi ikke. I Holbæk havde jeg haft en Cycle staaende et Aars Tid hos nogle Ungdomsvenner af mig. Samme Dag, vi kom derud for at sende den hjem, havde de sendt den til min Adresse i København. Da vi nu var i Holbæk, siger Fruen: »Hvor vilde jeg dog gerne se »Rudsvedbygaard«, hvor jeg var for nogle Aar siden efter min Operation.« Vi kørte saa derhen. Samtidig med os kom ogsaa et Par Damer, der ligesom vi var paa Besøg fra København, og hvem var disse Damer andre end dem, til hvem vi havde sendt Pakken fra Posthuset i København!

Jeg har kendt to Fruer A. A. i over 35 Aar, der begge, trods deres Alder midt i 60'erne, er meget ungdommelige. Den ene satte mig i Forbindelse med Fru H. for en Snes Aar siden. Nu traf det sig saadan, at begge Fruerne A. A. lærte hinanden at kende ved et Møde i Foreningen »Frit Forum«, afholdt i Grundtvigs Hus, hvor Fru H. skulde tale om Emnet: »Hvad er Kærlighed?« Fru H. søgte at paavise, at det, man kalder Moderkærlighed, ofte er en Misforstaaelse, det er tit meget langt fra Kær-

lighed. Nogle Maaneder efter døde Fru H.s eneste Søn ved en Drukneulykke paa Bornholm i en Alder af 17 Aar.

To Gange med kun et Par Minutters Mellemrum slog Lynet ned i Roskilde Domkirke en Søndag Formiddag, mens vi var der.

I Sommeren 1931 var jeg paa Biltur i Jylland sammen med nogle unge Mennesker af mit Bekendtskab. Det regnede, da vi nærmede os Horsens. Jeg standsede og spurgte en gammel Mand, hvilket Hotel han vilde anbefale os. Han opgav os Jørgensens Hotel. Jeg kom imidlertid til at køre forbi, og i Stedet for tog vi ind paa Missionshotellet. Dagen efter læste jeg, at Lynet var slaaget ned i det Hotel, vi havde faaet opgivet.

Aaret 1932 var et stort Antal Mennesker samlet i den store Opholdsstue paa »Klinten«. En ung Mand sad og klimprede paa Mandolin Salmen »Vor Gud han er saa fast en Borg«. Med eet viste Lynet sig i den store Lysekroner af Jern. Et Øjeblik efter kom Bestyreren og fortalte, at Lynet var slaaget ned i hans Flagstang og havde knust Husets Ruder. Skaarene af Ruderne ramte ham og min yngste Søn paa Fingrene, de sad og spillede Kort.

Jeg har i mange Aar kendt en Politiassistent fra Politigaarden, hans og mine Forældre var Venner. Han er en stor Religionsforsker. Jeg kom meget i hans Hjem efter min Mands Død. Han kunde godt lide at krydsforhøre mig om aandelige Spørgsmaal. Jeg fik derved Indblik i, at han havde et stort Kartotek desangaaende. Han og jeg kunde ikke blive enige i det Stykke: tie eller tale. Jeg mener, at vi har tiet længe nok. Han sagde mig, at jeg havde et levende, aandeligt Kildespring i mig, men det, jeg udførte, vilde han mene, forslog saa lidt som at stænke Parfume paa en Mødding. Han mente mig det aabenbart godt og vilde yderst gerne have sparet mig for disse besværlige Fejltagelser, jeg og min Familie har lidt under. En Dag, da jeg talte om Fremtidstilstandene

i Verden, blev han meget opbragt, da jeg sagde, at jeg vidste, der vilde komme en Tid, da vi ikke længer havde Politi nødvendig. Jeg ønskede nu: »Gid du var vel ude af Huset.« I det samme ringede Fru M. og inviterede mig. Jeg havde saaledes en Anledning til at bryde op.

Jeg var paa Besøg hos en Lærer, jeg kender, ude i Provinsen. Vi gik os en dejlig Tur langs en Sø. I Samtalens Løb kom jeg i Tanker om, at der var en stor Lighed mellem denne Lærer og en anden Lærer, jeg kender. Jeg sagde dette til ham, men kunde i Øjeblikket ikke huske den anden Lærers Navn. Lidt efter spurgte jeg, hvor Læreren havde levet, inden han kom til dette Sted. Han havde været i S. Næppe var S. nævnt, før jeg huskede, at den anden Lærer var Fredsvennen, Lærer I. N. Jeg fortalte, at jeg havde en Søn, hvis Svigerfader var Præst i S. »Ja,« siger Læreren, »ham kender jeg godt, vi har i Fællesskab hjulpet en Enke, der sad med en stor Børneflokk.« Præsten havde ogsaa Forbindelse med den omtalte Fredsven og Lærer I. N., idet denne havde boet adskillige Gange hos Præsten, da han havde Embede i Nordjylland.

En af mine Sønner havde købt Bogen »Den store Drøm« af Pastor Thaning til mig. Jeg havde aldrig læst den. En Dag, da en Hylde skulde ryddes for forskellige Blade og Bøger, bad jeg min unge Pige, da jeg ikke selv havde Tid, om at samle det hele i en Kuffert til mig, saa jeg en anden Dag kunde sortere og ordne Sagerne. Da jeg nogen Tid efter kom paa en Klinik, saa jeg med Undren Bogen og læste den. Den indeholdt mine egne Tanker. Den havde ubemærket af mig ligget i Bunden af den Kuffert, jeg pakkede mit Tøj ned i.

Jeg gik efter en af mine Sønners Bryllup alene ned gennem Kirkegaarden. Vinden blæste gennem min tynde Kjole, men jeg ænsede det ikke. Jeg saa paa Himlen to mærkelige, hvide Skyer, lige store, som jeg saa tit har

bemærket det, de forandredes ikke. Den næste Dag skulde jeg ud til mit Hus i Farum; der paa Grunden laa det stolteste Bøgetræ, favnetyk var Stammen, men Stormen havde knækket det i den Time, min Søn havde holdt Bryllup. Træet var faldet paa det Sted, hvor en ulykkelig Mor nogle Aar før havde født et Barn til Verden. Min Havemand fandt et lille, indtørret Barnelig og telefonerede til København til os derom. En Dag, jeg var ude i Huset — jeg var der blot for at hente noget — kom netop Politiet fra Hillerød samtidig med mig uden Aftale for at undersøge Stedet. De Mennesker, der senere boede i Huset, mistede Paaskedag 1935 deres 2-aarige Barn ved Drukning i Søen. Alt dette, jeg her beskriver, lyder som Fantasteri, men det er dog Sandhed.

Da jeg i Slutningen af 1931 blev interviewet angaaende Arbejdsløshedsspørgsmaalet, udkastede jeg den Tanke, at man kunde aabne de store, ubeboede Herregaarde for de arbejdsledige. Der gik et Par Aar. En Sommer, da jeg havde en Del arbejdsløse paa »Klinten«, havde jeg tillige som Gæster Fru L. M. og hendes Moder. En Dag fik vi Besøg af Skoleinspektør A., som kendte Fru L. M. Han spurgte mig, hvad der egentlig foregik herude paa »Klinten«. Jeg svarede ham, og han meddelte mig: »Det behøver De ikke at gøre for Deres egne Penge.« Kort Tid derefter fik jeg at vide, at den første Herregaard blev aabnet, saaledes som jeg havde foreslaet i 1931. Denne Herregaard var »Ravnstrup«, hvor mine Bedsteforældre havde arbejdet for 2 Mark om Dagen. Jeg er kommet meget i den Egn, da jeg er født i mine Bedsteforældres Hus. Paa denne Egn ved »Ravnstrup« findes endnu taalmodige, primitive Mennesker, der er uden Beregning for udført Arbejdskraft efter moderne Tarifbestemmelser. De store Præstegaardshaver har hver deres gamle, arbejdsduelige Mand, der trofast opbyder sine Kræfter paa at holde det hele fint i Orden. I S. Præstegaard, hvor jeg

engang var Gæst, fandtes ligeledes saadan en god og venlig og flittig Mand, der for ringe Løn med Tilfredshed arbejdede i den gamle, skønne Have:

En Dag kørte jeg til »Ravnstrup« sammen med Fru Michaëlis. Vi passerede Vejskiltet, hvorpaa der staaar Ulse. Pludselig siger Fru Michaëlis: »Lad os køre til den Præst, der talte ved min Mands Begravelse.« Da vi kom til Præstegaarden, lukkede Præstens Moder op for os og sagde: »Jeg har kunnet mærke, at De vilde komme, for jeg stod lige med Deres Mands Billede i min Haand, da De ringede.« Hun førte os ind i Stuen, hvor Sophus Michaëlis' Billede laa øverst i en Æske med Billeder.

Derfra kørte vi til Herregaarden, hvor de arbejdsledige havde gravet sig et Bassin til Kapsvømning, en lille Kopi af Ollerup. Herude paa Egnen havde i over en Menneskealder boet det herligste Ægtepar; paa det mindste Vink kørte Manden Københavnerne den lange Vej fra Ringsted til de omkringboende Naboer. Han fik i en Alder af 86 Aar den letteste Død, idet han faldt om af et Hjerteslag paa Sorø Posthus, da han skulde afhente sin aarlige Veterangave. Kort efter hans Død 1922 havde jeg en mærkelig Drøm. Jeg saa ham staa inde paa Kirkegaarden med et Brev adresseret til mig. Fra den Dag tog mine mærkelige Oplevelser særlig Fart.

I Bogen »Kan Døden overvindes?« af cand. pharm. Marx Jansen, udgivet af mig, har Fru Thit Jensen skrevet Forordet. I dette beretter hun blandt andet følgende Tildragelse:

»Jeg talte med en Dame, som i Talens Løb fortalte mig: »Og ved du hvad, er det ikke underligt, jeg drømte for nogen Tid siden, at jeg kom ind i Dagligstuen, og der sad min afdøde Mand sammen med en anden i Sofaen. De var begge i Rejsedragt, og jeg udbrød: »Men er det dig?«, og i det samme

saa jeg Manden ved hans Side, det var en af hans Venner, som dengang levede endnu, og jeg vendte mig til ham og sagde uvilkaarligt de samme Ord: »Men er De her, Hr. N. N.« Da svarede min Mand mig: »Ja, N. N. og jeg vil gøre en Rejse sammen.« Jeg tænkte paa Drømmen om Morgenen og fortalte den til en af mine Venner, som lo ad mig, for min Mands Ven var da i bedste Velgaaende. Natten efter døde han pludseligt af et Hjerteslag.«

Jeg havde læst det flere Gange, men en Dag var Fru Michaëlis' Søn herude og læste Stykket, og han sagde øjeblikkelig: »Den Dame, Fru Thit Jensen her taler om, er min Moder.«

Hendes Død knytter der sig ogsaa noget forunderligt til. Hun blev kørt ned af en Bil i Rundkørselen ved Tuborg, samme Sted hvor ogsaa jeg engang blev paakørt en Del Aar før, da der endnu ikke var nogen Rundkørsel. Jeg slap fra det med Livet. Fru Michaëlis døde. Den Dag, det skete, blev jeg ringet op af nogle af mine Bekendte, der meddelte, at hun nogen Tid i Forvejen havde meddelt, at hun vilde dø paa en nøjere angivet Dato, og det var netop den Dato, paa hvilken hun nu var blevet dræbt. Tillige var det mærkeligt, at jeg, da jeg modtog Meddelelsen om hendes Død, sad og talte med Marx Jantzen.

Af egen Drift har jeg aldrig beskæftiget mig med Spiritismen. Af andre er jeg blevet ført med til Seancer og Medier et Par enkelte Gange. Ved en Seance var jeg sammen med en Herre af mit Bekendtskab. Han blev pludselig ført til at skrive og skrev noget, som han slet ikke forstod, hvorfor han netop skulde skrive. Hans Hustru, der var afdød, siger da pludselig til ham: »Tag den Bog, der hedder XX, og slaa op paa Side X.« Der stod det, han lige havde skrevet.

En anden Gang skulde jeg med en Dame fra Provin-
sen op til et Medie her i København. Denne Dames Datter
var lige død ved en Drukneulykke, og Moderen, der var
utrøstelig ulykkelig, vilde derfor gerne i Forbindelse
med hende. Da vi kom ind til Mediet, sagde hun til mig:
»Jeg vil gerne fortælle Dem noget.« Dertil svarede jeg,
som rigtigt var: »Det er ikke mig, der skulde have noget
at vide, jeg er kun sammen med den Dame, fordi hun
ikke er kendt i København.« Men Mediet vilde saa gerne
fortælle, hvad hun vidste, og det fik hun saa Lov til. Til
Trods for, at hun ikke kendte mig, kunde hun fortælle
mig, hvad min Fader og en lille Søster, der var død i
min tidligste Barndom, hed. Men videre fortalte hun mig,
at hun var i Forbindelse med min afdøde Mand, og han
sagde: »Hvad du end har gjort for andre, har du aldrig
forsømt os derhjemme.« Det var netop min Mands sidste
Ord til mig, inden han døde!

En Dag var jeg ude at køre med en nu afdød Maler.
Gennem ham har jeg lært mange interessante Menne-
sker at kende. Pludselig som vi kørte gennem Byen, sagde
Maleren: »Stands, her er en Mand, som vi endelig maa
have med, han har nemlig ganske de samme Ideer som
du.« Og som sagt saa gjort. Jeg standsede Vognen og tog
Manden ind. Det var Marx Jantzen, der senere udgav
ovennævnte Bog. Han er den, der har stiftet Foreningen
»Psyisk Forskning«, der bestaar endnu. Han havde set
Betydningen af at have en saadan Forening, og derfor
gik han rundt til de forskellige interesserede Videnskabs-
mænd og indgav dem den Tanke at stifte en saadan
Forening.*) Indtil for nylig var den sidste Formand

*) Det er sørgeligt at se, hvorledes Mænd, der i deres Idea-
lisme sætter Navn og Renommé til for at gøre andre opmærksom
paa en værdifuld Opgave, ofte bliver sat udenfor og ikke faar
Spor Oprensning for deres Indsats. Saaledes er Forholdet med
Marx Jantzen. Han ofrede sig for Sagen, men sin Chance som
Apoteker mistede han.

Overlæge, Dr. med. Marner. Af tidligere Formænd kan nævnes Prof. Vilh. Grønbeck og Prof. Chr. Winther, hvem Jakob Paludan i Bogen »Søgende Aander« vier Slutningskapitlet.

Forordet til Marx Jantzens Bog indeholder endnu en Mærkværdighed, som det er værd at tage med i denne Forbindelse, hvor vi taler om det Tilfælde, der førte mig i Forbindelse med denne mærkelige Mand. Dette Træk staar i nøje Forbindelse med det, vi citerede før. Det handler ogsaa om de samme Personer, men medens Fru Thit Jensen det første Sted citerer en Samtale med Fru Michaëlis, skildrer hun her sin egen Oplevelse saaledes:

»Men samtidig kan jeg ikke lade være at tænke paa en Seance, jeg overværede, da den første af de to Venner var død. Det var kun ganske faa Dage efter, ingen af os tænkte paa denne uendelig trætte Mand, som vi alle holdt saa meget af, men som vi ansaa for alt for træt til foreløbig at sende sine Venner en Meddelelse. Det gjorde han for saa vidt heller ikke, det eneste, der kom fra hans Haand, var, og mærkeligt at ingen havde tænkt paa, at det vilde være hans eneste Sorg: »Jeg fik ikke sagt Farvel til min lille Dreng.«

Drengen var hans Stolthed, hans Øjesten, og Faderen døde saa pludseligt, at han ganske rigtigt ikke fik sagt Sønnen Farvel.« (Det var Tao Michaëlis).

Først gennem Sønnen fik jeg, som før sagt, at vide, hvem Personerne her var. Men det var gennem det omtalte Møde med Marx Jantzen, at denne Bog blev til og derved de her beskrevne Oplevelser.

En Dag jeg var sammen med Sølvsmiden Just Andersen, fik jeg den mærkelige Forespørgsel, hvad jeg kunde

sige ham om Tallet 22 og Datoen den 16. Marts, for det maatte jeg vide noget om, da det hele Tiden stod for hans Øjne. Jeg kunde dertil kun svare, at 22 var mit Lykketal, og at den 16. Marts var min Moders Fødselsdag.

Da J. P. Muller havde udgivet sin Bog »Blandt Engle og Djævle«, var hans Anseelse kommet i Miskredit for nogen Tid. Derved var han for kort Tid uden Penge. Jeg tog en Dag ud til ham. Da jeg skulde stige ud af Sporgovnen, laa der lige foran mig paa Gaden en dejlig Buket Juleroser, som en havde tabt. Det blev nu ordnet saadan, at J. P. Muller flyttede ind i mit Hus paa Kandestøbervej. Næppe var han imidlertid flyttet ind, før Posten kom med to Beløb, hver paa 800 Kr., det ene fra hans Søn, der alligevel ikke vilde rejse til Danmark og derfor sendte Rejsepengene tilbage. Det andet Beløb var nogle Penge, J. P. Muller havde laant en Mand, men han havde allerede opgivet at faa Pengene tilbage.

Af J. P. Muller blev jeg opfordret til at deltage i en spiritistisk Seance. Under denne saa jeg, hvorledes der pludselig dannede sig en kæmpestor Kvindeskikkelse med en Buket Roser paa Armen, og Kvinden sagde med min Svigerindes Stemme: »Tak for det, du har været for mine Børn. Jeg er Valborg.« Hendes to Børn havde efter hendes Død Ophold i mit Hjem.

J. P. Muller blev boende hos mig i fire Aar. Efter hans Død var jeg atter blevet ført til en Seance. Her siger pludselig en Stemme: »Kan De huske, da jeg kørte bag efter Dem, den Dag De skulde op til Køreprøven?« Med dette forholdt det sig saadan, at J. P. Muller lejede en Vogn og kørte lige bag ved min for at kunne gøre Indsigelse, hvis der blev lagt Hindringer i Vejen for mig. Dette var altsaa en ganske utvivlsom Hilsen fra J. P. Muller.

En Aften kørte jeg med Toget hjem til Byen efter et Besøg. Jeg var i daarligt Humør, fordi nogle Mennesker

havde prøvet at fortrædige mig. Da saa jeg pludselig min Moders Ansigt bøje sig ned til mig og hørte hende sige med sin egen Stemme: »Vær du bare rolig!«

Ejendommeligt var det, da jeg stod i min Garage og sorterede Indholdet af min Vognkasse, hvor jeg blandt andet fandt et Par Bøger af Vøldan, og jeg tænkte: »Det er ikke værd, de ligger her, saa kan de let blive borte.« I det samme kom der en Mand hen til mig og fortalte, at han var blevet sendt for at afhente et Eksempplar af Vøldans Bog.

Som det før Krigen saa ofte skete, var jeg ogsaa den Dag paa Tur med nogle Venner. Vi var kørt til Møen, og nu vilde de gerne se sig om, men jeg var træt af Køreturen og vilde hellere hvile mig. De gik og var borte i flere Timer. Der var sket det, at de var gaaet fuldstændig vild og ikke kunde finde den Sti, ad hvilken de var gaaet ned til Havet. De fandt saa endelig en tilfældig Vej og kom lige op til det Sted, hvor jeg laa.

Efter min Mands Død havde jeg givet mig til at ordne mine Oplevelser for at gøre dem offentligt tilgængelige. For at faa Ro til rigtigt at bearbejde dem, havde jeg besluttet mig til at tage til Menton. En Dame af mit Bekendtskab havde imidlertid lovet at tage sig af mine Forhold her i Byen. Min Datter, som var med, havde i længere Tid bedt mig om, at vi skulde tage en Tur til Nice. Jeg havde skudt det ud paa Grund af Optagethed med mine skriftlige Arbejder, men til sidst havde jeg sagt: »Ja, paa Onsdag.« Kort Tid før den fastsatte Dag fik jeg Brev fra en af mine Venner her fra Byen, hvori han gør mig opmærksom paa, at jeg vel allerede havde hørt fra førnævnte Dame, der nu var rejst til Menton. Saa oprandt Dagen, hvor vi skulde til Nice. Kort før vor Afrejse kommer der et Brevkort fra omtalte Dame, der fortalte, at hun havde valgt at bo i Nice i Stedet for i Menton, og spurgte, om hun maatte komme til Frokost

hos os den næste Dag. Vi tog nu til Nice, som Bestemmel-
sen var, og opsøgte hende der. Det viste sig nu, at hun
boede i en Villa ved Navn »Henry-Mary«. Min Mands og
mit Navn!

Paa en Rejse over Warnemünde—Gedser talte jeg rent
tilfældigt med en af mine Medpassagerer paa Færgen.
Det var en Dame. Hun fortalte, at hun var paa Hjem-
vejen fra sin Sølvbryllupsrejse. Det var jeg ogsaa. Jeg
spurgte hende derfor, hvilken Dato det var. Den Dato,
hun opgav, var ogsaa Datoen for min Mands og mit Sølv-
bryllup. Ved nærmere Samtale viste det sig, at hun ogsaa
boede i samme Gade som vi, og vi havde aldrig kendt
hinanden før.

Ret ejendommeligt var det for ganske nylig, at vi sad
en Del Mennesker samlede og talte om Carrells Bog
»Mennesket det ukendte«. Dagen efter saa vi i Avisen,
at han var død netop den Dag, vi havde talt om ham.

Om en af mine Venner, en cand. theol., ligefrem lyner
det med Sammentræf, og saadan har det været fra den
Dag, han kom ind i mit Hus. Det var den før omtalte
afdøde Maler, der havde introduceret ham herude. Jeg
havde aldrig set ham for mine Øjne eller vidst noget om
hans Eksistens. Ikke saa snart han var kommet herud,
meddelte en Forfatter, der boede her, at han slet ikke
var cand. theol. Jeg blev jo lidt underlig til Mode. Senere
paa Eftermiddagen kom en af mine Bekendte, en ung
Frue, paa Besøg, og det viste sig, at de to havde kendt
hinanden fra hans første Studenterdage. Om Aftenen
kom min Søn, der er Præst, paa Besøg. Ogsaa de kendte
hinanden fra Studietiden. Forfatteren kunde intet sige.

Yderligere i denne Sammenhæng skal kun nævnes det
sidste Træk. For ganske kort Tid siden sad vi nogle
Stykker og talte sammen her paa »Klinten«. Vi blev enige
om, at det nu snart var paa Tide at sende Theologen
noget Tøj, han fra et tidligere Besøg paa »Klinten« havde

efterladt, og det blev da ogsaa pakket, men i samme Øjeblik modtog vi et Telegram, der skulde besvares. Det var fra ham. Ikke mange Dage derefter kom han herud. Det viste sig nu, at efter Telegrammets Afsendelse havde han og hans Kone siddet et Sted og ventet paa Svaret. Pludselig havde han sagt: »Nu er Svaret kommet.« Hans Kone saa paa Uret, det viste 14,45. De gik nu hen paa Telegrafstationen, og da de modtog Telegrammet, var det afsendt Kl. 14,45.

Med de her givne Eksempler vil vi standse Opregnin-gen af mine forskellige Oplevelser. Dog maa det staa klart for den, der læser disse Sider, at det saa langt fra er alle mine Oplevelser, jeg her har givet, men de nævnte Eksempler er tilstrækkelige til at vise, i hvilken Retning de gaar.

I det følgende Afsnit skal vi da besvare Spørgsmaalet: Hvad har jeg lært af disse Erfaringer?

ANDET AFSNIT

Det, jeg egentlig konstaterer gennem disse Oplevelser.

De i det foregaaende nævnte Oplevelser, der beviser, at der er en højere Mening med det, vi kalder Tilfældighed, var vel nok det allervigtigste at komme frem med, ja, vigtigere end noget som helst andet, for det er det, der er mig en Ledetraad og har været mig en Hjælp til Udholdenhed i Arbejdet.

Mange vil mene, at mine Oplevelser er ejendommelige. Den rigtige Forklaring er dog, at alt er saare naturligt, naar man blot søger at lære Naturens Love at kende. Nu skrives der saa meget om Udstraaling fra forskellige Mennesker, saa det skulde ikke gerne lyde som fremmed Tale, for det er paa nærværende Tidspunkt en Kendsgerning. Det, et Menneske er brændende optaget af, faar han Kræfter til at gennemføre. Nu er de Mennesker, der lever og tænker ærlige, sande Tanker, modtagelige for at høre de Stemmer, der er i Luften. Modtagelig vil sige: ladet med en Kraft, saa man trækker det, vi er omgivet af, til sig. Sandfærdige Mennesker kan aldrig høre noget, som er ondt eller usandt. Det er et gammelt Ord, at Ærlighed varer længst, og at den, der vil bruge Magt, ikke naar et Skridt ad den Vej, for Kærlighedens Veje fører til Maalet.

Dette er en gammel Sandhed, der dog ikke kan siges

for ofte, thi den er altid ny og af Vigtighed. I Forhold til vor ærlige Vilje til at være af Sandhed indtil yderste Nøjagtighed, skal alt komme til at ske af det, vi gerne vil, til Gavn for vor Næste. Dette er den Vej, som aldrig leder vild.

De rigtige Tanker kommer til de Mennesker, der ikke gaar paa Akkord med det, der er Sandhed. Sandheden skal sejre i alle Forhold. »Ærlighed varer længst«. Det Ordsprog gælder i mere end een Betydning. Ofte kan det synes urimelig langsommeligt. Vi, som venter og haaber indtil Vished, skal vide at vise en uopslidelig Taal- og Langmodighed, indtil Retfærdighedens og Sandhedens Ret har sejret.

De rigtige Tanker kommer til kærlige, ydmyge og sande Mennesker, der lytter til Samvittighedens Røst.

Verden over er det allerede følt og oplevet, og i Bibelen staar det, at Kærligheden er det største af alt.

Vi skal ikke tro, der vil ske noget slemt ved at være meget god, for Misbruget kendes der ogsaa Grænser. Al Godheds Magt er forunderlig stor, vi skal aldrig frygte eller tænke, at vi bliver misbrugte.

Samfundet bliver aldrig i Lave, førend vi har lært at drage Omsorg for hverandre.

Med faa, ganske faa Ord kan det siges, hvorpaa vort Liv kan bygges videre. Du maa tro, for det er Sandhed. Livets dybeste Grundlov er: Du trænger ind i Dybden af den, hvor den fødes i Hjertet. Naar du hver Dag vil tage Gerninger op, de behøver kun at synes smaa, til Gavn for din Næste, da er du paa Vejen. Du skal ikke bryde dig om, at din Færd forekommer andre mærkelig, bliv ved, bliv ved! Da kommer vi tilbage til Forbindelsen med al Godheds Guds Krafts Kilde. Saa bliver Livet saa mærkeligt som i Eventyrene, og selv om Mennesker er imod dig, da hjælper Tilskikkelserne dig over Modstanden, og du kommer ind i en saa lovbunden, men dog

fri Tilværelse, at du aldrig vil bort fra den Vej. Du mærker, at i stort som i smaat, i aandeligt som i materielt vil alt føje sig positivt for din Næste.

Hvor er Menneskene lammede paa Sind og Sjæl af alt det Vanestræb. Vi har levet alt for længe i vor Overtro paa Penge. Hjerterne er ved at bryde alle Steder, de følsomme af Smerte, de snæverhjertede af Kulde. Ikke engang de meget smaa Børn med store, bedende Øjne formaar at smelte Haardhedens Isskorpe.

Det er da nemt baade at vide og at forstaa, at det er Dødsriget, vi lever i, det, der i Bibelen kaldes Helvedes Ild. Er det ikke at blive brændt levende og paa Baal, naar vi mærker Lumskhed, Fejghed, Løgn og Sladder ombølge os? Svidende Ildluer kommer man til at tænke paa. Hvor meget skal der endnu til for at faa Folk til at ville deres eget Vel? En Genstridighed uden Lige raader blandt Mennesker. Kan vi under disse Forhold glædes, naar vi hører, at et lille Barn er født til Verden, en Verden, der vaander sig i Smerte og Uro?

De Mennesker, der gaar paa Akkord med Samvittigheden, kommer længere og længere ind i det onde, sommetider er det af Angst for Menneskers Latter og Sladder, at de ikke faar vendt om.

Vi kan da se, at Sygdom og Nød er ved at tage Magten alle Steder. Mennesker er nu mere syge end nogensinde før. Jeg kommer til at tænke paa den lille By Ringe paa Fyn. Den har et smukt, hvidt Apotek, ovenover Portalen slynger sig en stor Slange. Jeg saa i dette et Symbol paa den Gift, der under Navnet Medicin gives Menneskene fra disse Steder.

Kan vi ikke forstaa, at Invalidereøges Antallet er stigende, naar vi ved, at Aareforkalkning er det mest almindelige, ja, indfinder sig allerede, naar Mennesker er ved at gaa ind i Fyrrerne. Der er intet andet at gøre end at forebygge, og det gør man ved at give sig selv

den rigtige Ernæring og de rigtige Glæder, det høje Livs-
syn, den friske Luft, — da glemmer vi, at der er noget,
der hedder Alder.

Aand skal engang komme til at gennemtrænge Mate-
rien. Mennesket er for længst ophørt med at ignorere
Legemet. Alderdomssvaghed skal ad Aare forsvinde, og
Sundheden gro selv under de hvide Haar.

Har vi Raad til at afskaffe Idealerne?

Er Verden i Dag fuld af kolde, kyniske Mennesker?

Skal ikke en anden, bedre Tid opstaa?

Eller skal vi endnu længere ud?

Det Lys, der lyser forude, som vinker til dig, Idealet,
det brænder, det skinner ind gennem de lukkede Øjen-
laag, det løfter dig op i et højere Plan, du glæder dig
til at være ene med dine Tanker og dit høje Ideal.

Er det paa den gule Høstager, hvor Flokke af Fugle
siger Farvel for dette Aar, eller i den dagklare Maane-
skintnat, hvor du synes, du er eet med Naturen. I en
saadan Højtidsstund kan du faa at vide, at Gud i dig og
mig kan vokse, for vi er flyttet bort fra vort egoistiske
Plan.

For mig er det blevet en uvisnelig Sandhed, at Troen
kan flytte Bjerge. Disse Ord siger vi saa ofte uden at
tænke over, hvilken Sandhed de rummer. Fra ganske
lille Pige maatte jeg leve efter en særlig Tankegang. Det
var, som jeg ikke selv bestemte ret meget. Alt blev givet
mig ved Indskydelse at udføre i største Lydighed. Jeg
føjte Vished for, at de gamle er Guderne i de unges Til-
værelse, og det gav allerede i en meget tidlig Alder mit
Liv et virkeligt Indhold. I mange Aar tav jeg med at
omtale de Oplevelser af særlig Karakter, som denne min
Indstilling affødte. Jeg blev efterhaanden klar over, at
jeg befandt mig i en kosmisk Bevidsthed, og at Skæbne-
loven kan ændres til det bedste for alle Mennesker.

Jeg har set det, og det er den rene Sandhed, at hver

den, som ikke er optaget af sig selv, men er opfyldt af at tage op, det behøver kun at synes en ganske lille Gerning, for sin Næste, han faar det rigeste Liv og de største Glæder deraf. Sjældent bliver han syg, og sjældent føler han Kulde, for hans Hjerte fyldes af en Varme og en Glæde, thi han føler, at han lever Livet paa en rig og vidunderlig Maade. Naar vi alle kan naa at drage Om-sorg for hverandre, da er vi paa den Vej, der fører til den allerherligste Klarhed — da bliver hver Dag en lykkelig Dag, thi da føler vi, at Gud leder alting til det bedste. Vi mærker ikke, at Vejen til Tider er stenet. Det er, som om kærlige Arme løfter os over Vanskelighederne, og som om milde Øjne hviler paa os, naar vi glider ind i Søvnens husvalende, aandelette Fortryllelse.

Forlængst har jeg erkendt, at det er rigtigt, naar H. C. Andersen skriver, at Livet er det skønneste Eventyr. Ifølge mine sære Oplevelser kan jeg kun sige, at det imponerer mig i ringe Grad at opleve disse. I mangfoldige Tilfælde bliver jeg dagligt overbevist om, at Mennesket er bestemt til at være et guddommeligt Væsen, som er udset til hver Dag, Time og Minut at virke overbevisende ved sin sikre Fremfærd i Hjælpsomhed.

Alt, hvad vi udfører i Kærlighed til Næsten, kommer til at danne en lysende Forbindelseslinie mellem os og den Lysets Gud, som er Godhed.

Med Sjælens Øje faar vi Lov til at skue den Herlighed, som i Gud er forudbestemt Mennesket.

Lyset bliver større og større omkring os selv for hver eneste uselvvisk Kærlighedsgerning, vi prøver paa at udføre.

Vi kan da komme til at lyse paa det astrale Plan, allerede mens vi lever i den jordiske Iklædning, thi vi ved, at Lyset om os tænder et tilsvarende Lys i den aandelige Verden.

Det er jo Sandhed, at Mennesker af i Dag kan være

lige saa gode Modtagere som paa Kristi Tid. Alle Mennesker kan faa Lov til at opleve store Ting, naar de bare ikke selv lukker sig ude. Nu ved vi, at alle kan være ladet med Kraft til at hjælpe andre, men ikke alle er det. Hvorfor er de det ikke? Det er fordi de ikke vil foretage det lille Skridt, der dog kun er saa kort: Bort fra det egoistiske Plan! Der ligger hele Aarsagen. Dog, vi skal faa det lært, men hvor meget haardt og sørgeligt maa der endnu ske? Vi er genstridige! Nu, som forhen, kan vi ikke bøje os ind under det, der er det eneste. Vi søger i Øst og i Vest, uden at det hjælper det aller mindste. Saalænge den Sandhed ikke er trængt ind i Dybden af vor Bevidsthed, at vi skal forandre vort eget Jeg, og at Egoismen betyder Død og Undergang, saalænge sker der heller ingen Forandring til det bedre. Hvorfor skal det evige Kredsløb vedblive? Det er Mennesker, der skal være medbestemmende, hvis de selv vil.

Jeg ved, at der skal komme en ny Reformation inden for Kirken. Vi skal uddybe og befæste Kendsgerninger og Erfaringer. Alt det, der ikke kan bære, maa briste. Men denne Reformation skal først og fremmest være en indre Realitet i det enkelte Menneske, og dette skal som Overbevisning brede sig fra Menneske til Menneske.

Ingen kan være tjent med Tilstanden i Verden, som den er nu, alt skal forenkles. Anstrengt byggede vi det Babelstaarn, Overkultiveringen anviste os. Nu styrter alt det forvrængede, opstyltede til Jorden med største Hast. Nu skal alle de ærlige Sjæle til at vise det, der skal være af Styrke. De aktive Kristne skal redde Verden ud af Kaos. Paa vore Prædikestole skal der tales om, hvorledes de Mennesker, der efterlever Kristus sandest, faar Beviser fra Gud hver Dag, de lever.

Vi skal ikke ængste os, selv om vi bliver kaldt materielle. Mange har ladet sig forskrække af dette Ord og

er blevet passive. Passivitet er det samme som Modstand. Aand skal engang komme til at gennemtrænge Materien.

De fleste Mennesker tror, at de hjælper hinanden bedst ved, som det saa smukt hedder, at bede til Gud. Der forlanges imidlertid ogsaa, at vi helt ud drager Om-sorg for hverandre.

Vi vil om kort Tid undre os over, at det ikke blev Virkelighed meget før alt det, som Præsten prædikede. For vi kan i Dag nærmest sige, at det modsatte af det tilsigtede opnaaedes.

Jeg tror paa det godes Sejr. Jeg ved, det haster med at fortælle alle, hvor hurtigt der maa handles. Vi skal faa at vide, at alt er saa enkelt og lige til, og at Lykken banker paa alle Døre. Den venter endnu i Dag paa at blive lukket ind.

Vi faar at vide, at vi for vore Medmennesker kan komme til at virke stærke, sunde og glade. Vi er kommet saa vidt, at vi er med til at vise, at Gud i Mennesket kan være allestedsnærværende, for det er i det enkelte, primitive, sande Menneske, Gud vil virke og tage Bolig. Intet kan skræmme og forvirre os mere, for vi er med til at give os selv, med til at overgaa vort eget Jeg. Tænker ikke Vanetanker. — Jeg kender Gud ske Lov mange af disse Mennesker lyslevende.

Men hvad et Menneske saar, det skal han ogsaa høste. Det er givet. Hele Livet er jo en matematisk Opgave. Hvor har disse Ord: Frihed, Lighed og Broderskab lydt smukt! Broderkærligheden skulde gerne kendes, medens vi er i de levendes Rækker, — senere er den legemlige Lighed os vis. Friheden kan vi selv leve os ind til, medens der er Liv i os. Men vi skal skynde os, Tiden er kostbar — den vender aldrig tilbage. Og det gælder os alle!

Det er Sandhed, at det kun er det onde i Verden, der

skal forgaa. Derom maa vi ikke tvivle. Tvivl forlænger Tidspunktet for Resultatet af vore Bestræbelser.

Jeg fik at vide for mange Aar siden, at nu maatte jeg tale om det, som jeg fik betroet. En Morgen fik jeg som i et Syn at vide, at nu skulde jeg frem med alt det, jeg fik Lov at se ind i. Men hvor blev jeg bedrøvet over den Mangel paa Forstaaelse af det, som brændte i mit Hjerte, det, som hos mig var bygget op Sten for Sten. Men nu vakler hele denne gammeldags Opfattelse, for den var jo i Bund og Grund misforstaaet!

Vi skal leve saa rent, tænke saa ædelt, fryde os saa skønt! Alle egoistiske Synspunkter skal slettes. Vi skal føle en Varme! Vi skal straale! Vi skal først føle Sult, naar vi sætter os til Bordet, thi naar vi lader Koen fredeligt græsse, ikke slagter den, men kun lever af de Produkter, den saa rigeligt levner os, da undgaar vi den Dødsens Kulde, som alle slagtede, ikke Føde- men Dødemidler efterlader i os.

Mange Børn er saa fuldstændig ædle og dertil store Genier. Det er dem, de gamle skal fryde sig over. De skal komme til at lyse i det evigt genvundne Paradis.

Til den Tid vil alle fyldes med en uopslidelig Næstekærlighedsfølelse — en evig uopslidelig — ikke en, der forlanger dyreste Betaling. Manden og Kvinden bliver lykkelige igen, for som det nu er, føles alle snærende Baand som en Plage.

Der kom en Tid, hvor jeg fik at føle, at jeg var inde paa den rette Vej. Jeg blev overbevist derom. Alt føjede sig minutiøst sammen. Det, jeg anede, kom til at ske. Efterhaanden blev alt saa vidunderligt. Jeg fik meget at vide, som jeg før var i Tvivl om. Vi skal snart, alle vi, der er paa samme Vej, naa til at faa Verden med os.

Det er kun Begyndelsen, der synes svær. Snart mærker vi, hvilken Mening og Sammenhæng der bliver i alle

Ting. Tilværelsen bliver saa interessant, at vi brænder af Ivrrighed efter at hjælpe andre ind paa disse Veje.

I denne Forbindelse mindes jeg en Historie, der engang blev fortalt til en Andagt. Den handlede om en Kvinde, der havde stor Travlheden med at ordne sit Hus, at alt kunde være rede. Mesteren vilde komme, han vilde tage Ophold under hendes Tag. Da hun var midt i Travlheden, stod en ung Mand ved hendes Dør, han var træt af at vandre og bad om at maatte hvile sig lidt. Fra et Saar i Benet pibede Blodet frem, og han trængte til et Øjeblikks Hvile. »Jeg har meget at udrette inden Aften, min Mester har sendt Bud. I det nærmeste Hus vil man nok hjælpe dig.« Hun lukkede sin Dør. Saadan gik det to Gange til den Dag, baade en gammel Mand og en lille Dreng blev paa Grund af Travlheden sendt videre. Om Aftenen var alt i Orden. Kvinden satte sig til Rette. Hun ventede. Endelig kom Mesteren. Han gik ikke ind, han bare stod i Døren. »Jeg har været her tre Gange før i Dag, i tre forskellige Skikkelser, men du havde ikke Tid.« Nu havde han ikke mere Tid.

Hun kendte, som saa mange af os, ikke sin Besøgelsestid. Hun vidste ikke, at alt skal der blive Tid til, naar vi ikke mere udelukkende gaar op i os selv.

Dybttænkende Mennesker er nu paa det rene med, at der er mere mellem Himmel og Jord, end man før regnede med, og at den, der lever efter de mest enkle Principper, gørende alt i den bedste Mening, vil opleve, at alt vil lægge sig til Rette i deres daglige Tilværelse med matematisk Nøjagtighed. Det er, som der bliver hvisket i ens Øren, hvad der passer i den givne Situation Dagen igennem.

Det vil give os den rette Rytm i vor Tilværelse.

Nu maa jeg dog tilføje, at de her fortalte Oplevelser og deres Tydning staar i nøjeste Forbindelse med Sin-

dets Ligevægt og Opladthed, og det vil igen sige med den rette Ernæring. Skønt dette allerede er omtalt i Bogen »En Dokumentation«, vil jeg alligevel slutte Afsnittet med en kort Omtale af den nye Ernæring.

Efter i mange Aar at have hørt paa ulykkelige Mennesker, baade unge og ældre, staar det mig fuldstændig klart, at der findes Mennesker, som er i Besiddelse af saa fine Vibrationer, at de ikke taaler grov Ernæring. Menneskene er — trods alt hvad der er skrevet — for langsomme til at antage det, som forskellige Læger Verden over har erkendt som den rette Ernæring for Menneskeheden, og at den rene Kost giver den rette Rytme.

Ved at eksperimentere med min egen Tilværelse og med de Mennesker (ikke mindst Børn), der var overladt til min Varetægt, staar det mig fuldstændig klart, at man ikke alene skal holde Diæt, naar man er syg, men man skal ind paa den rette Kost paa et meget tidligt Tidspunkt af ens Liv. Døde Stoffer kan man ikke vedvarende give en levende Organisme.

Ofte ser man, at der gives Børn skummende Øl til deres Mad, derved bliver der Uro i Mave og Tarm, og Barnets Sind bliver paavirket deraf: det ene Øjeblik synes alt godt, det næste er det gode Humør gaaet sin Vej. Der er ingen Tvivl om, at Begrebet »vanskelige Børn« ikke burde eksistere.

Jeg kender f. Eks. en lille Pige, som nu er ti Aar. Om jeg end har tryglet Forældrene om at give deres Barn (som er af den lyse, blege, men meget intelligente Type) den rette Ernæring, har de ladet min Henstilling ganske overhørig. Denne lille Pige har fra sine første Leveaar faaet Brødsuppe med Øl hver Dag, og hun var ikke ret gammel, før hun fik almindelig Kost med Kød og anden usund Føde. Jeg har været Vidne til, at dette Barn — i mange Aar — efter at være faldet i Søvn vaagnede et

Par Timer efter grædende af Angst. Det var mig en stor Sorg, da jeg jo var klar over Aarsagen.

Et andet Eksempel: En meget kendt Dame, som har arbejdet rent videnskabeligt med Ernæringsspørgsmaalet og gennem Rejser i Europa har sat sig ind i alle Fremskridt paa Ernæringsomraaderne, fortalte mig engang om sin Søster, der overtog nogle Venners Børn, medens Forældrene var paa Rejse. Hun fik af Forældrene Lov til at give disse Børn den rigtige Sollyskost. Hun oplevede, at disse Børn, der var kendt for at være ualmindelig urolige, fuldstændigt forvandlede til de mest ligevægtige og dejlige Børn.

Selv har jeg haft Børn hos mig, der endogsaa led af Epilepsi, og Anfaldene gik da væsentligt ned gennem den nye Levemaade. Der bør derfor ogsaa sættes ind overfor denne Sygdom. Det staar mig ganske klart, at vi paa vore Hospitaler og Sindssygeanstalter kunde yde overordentlig Hjælp, hvis vi anstrengte os for at give en veltillavet vegetarisk Kost med Raakost.

Til Mennesker, der skal vænne sig til den vegetariske Levemaade, og som ikke vil høre Tale om Raakost, drysser jeg saa rigeligt hakket Grønt, det være sig fine Grønkaalsblade, Kørvel, Porretop (i Stedet for Løg, der føles for skarpt i Munden), om Foraaret hakket Dild og andre Krydderurter og Persille (med Stilk) paa Maden, saa at jeg paa denne Maade kan faa Mennesker til at spise den Raakost, som Dr. Kirstine Nolfi og Redaktør Stefan Vøldan gennem deres Bøger har udsendt saa udmærkede Anvisninger til.

Jeg har talt med Lægerne om Raakost paa Hospitalerne, men de siger, at Raakosten sendes ud igen. Patienterne vil ikke spise den. Paa Torben Brix' Skole, hvor jeg opholdt mig i 1934, saa jeg, hvor gerne Kosteleverne spiste den Raakost, jeg havde paataget mig at sætte paa Bordene.

Det smerter mig dybt, hver Gang jeg staar over for et forkert behandlet Menneskebarn. Da min Overbevisning er opbygget paa mangeaarige Erfaringer, har jeg ivret saa stærkt for at udbrede Kendskabet til den rette Ernæring, og jeg har hele Tiden følt det som min Pligt at gøre, hvad jeg formaaede, da jeg selv forlængst er blevet overbevist om Rigtigheden af alt det, jeg nu har fremført.

Inden jeg — for 15 Aar siden — begyndte at eksperimentere med mig selv for fuld Alvor, havde jeg Forkalkning i min Nakke og Knæled; i Løbet af et Par Aar var det forsvundet.

Naar man lever af de Stoffer, der indeholder de radioaktive Straaler, føler man sig helt fornyet, og man bliver efterhaanden følsom paa mere end een Maade. Man overbevises om, at vore Sanser har adskillige Grader.

TREDIE AFSNIT

Historisk Oversigt

af cand. theol. E. Chrstrup.

Skulde jeg sammenfatte alt det i det foregaaende fremførte i en kort Udtalelse, maatte det være med Jacob Paludans Ord:

»Sammenlagt er her noget at tænke over. En Dag, naar den rette Intelligens berører hele Omraadet, vil alt blive forstaaeligt — med et Slag.«

Men dette er ogsaa meget nødvendigt, da Tiden kræver en Forstaaelse af de psykiske Oplevelser, ja, kræver den absolutte Indleven i den kosmiske Bevidsthed. Faa har forstaaet dette i dets yderste Konsekvens som den berømte skotske Psykolog McDougall, der fremstiller det saaledes:

»Hvis ikke den psykiske Forskning — udøvet i den strengeste Overensstemmelse med Principperne for empirisk Videnskab — kan afdække Kendsgeringer, der er uforenelige med Materialismen, vil dennes Udbredelse fortsættes. Ingen anden Magt kan standse den, aabenbaret Religion og metafysisk Filosofi er lige hjælpeløse over for det sig nærmende Tidevand. Og dette vil bortskylle alle Menneskehedens møjsommeligt erhvervede Goder, alle

de moralske Traditioner, som utallige Generationer har opbygget til Forøgelse af vort Fond af Sandhed, Barmhjertighed og Retfærdighed.«

Saa alvorlig er Situationen. Verden maa gaa ind i en ny Fase. Men nu er Spørgsmaalet ganske historisk dette: Er da disse psykiske Fænomener, denne Indstilling til en aandelig Verden bag denne synlige, noget, der pludselig dukker op som en Frugt af to store Kriges ødelæggende Virkning paa Sindene, eller har det dybere Rødder?

Nej, sandelig er den kosmiske Indstilling ikke at betragte som en Art Krigspsychose. Langt, langt tilbage i Tiden, saa langt man overhovedet kan spore Menneskeheden, gaar Tankerne om en oversanselig Verden bag Fænomenverdenen. For at give et Tidsbegreb kan vi nævne de indiske Religioner. Men paa europæisk Grund møder vi dem klart udtrykt hos Platon i hans Idélære, hvis ledende Idé var det godes Idé. Alle disse Ideer havde deres selvstændige Liv i Ideernes Verden, der laa bag ved denne synlige Verden. Allerede Platon havde Øje for Tallenes Mystik. Af stor Betydning for disse Tankers Udvikling er fra den Tid ogsaa Metafysikken, som den blev fremstillet af Aristoteles. Her gengives den tyske Filosof Rudolf Lotzes Udtryk for det, man kalder den første Filosofi:

»Metafysik er den Videnskab, der beskæftiger sig med det, der udgør den sanselige Verdens Tilværelse og Væsen, dens Aarsag og dens Øjemed, for saa vidt disse opfattes som oversanselige, man kan ogsaa kalde den Tingenes Sammenhæng, Ontologi, Naturens Gang, Kosmologi, og den aandelige Tilværelse, Psykologi, denne Tredeling, ovennævnte Filosof opstiller.«

Saa langt tilbage i Tiden gaar altsaa den Videnskabsgren, om hvilken cand. pharm. Marx Jantzen i sin Bog »Kan Døden overvindes« saa betegnende skriver:

»Af alle eksisterende Grene paa Videnskabens Træ kan ingen Gren, naar den dyrkes samvittighedsfuldt, sanddru, kritisk og vedholdende, komme til at blive af saa stor Betydning for Menneskeheden som just denne af mange foragtede psykiske Gren, og ingen Gren komme til at bære ædlere Frugter.«

Endnu mindre maa man undervurdere den Betydning, disse Tanker har haft gennem Middelalderens Mystikere som Therese di Jesu, Mester Eckhardt, Jacob Böhme, Henrik Suso og flere andre. Vel gjorde Kirken alt, hvad der stod i dens Magt, for at forhindre, at saadanne Kætterier bredte sig, men dette aandelige Nybrud blev alligevel ledet ud over det kirkelige Fromhedsliv og frugtbargjorde dette i evangelisk Retning.

Men snart faar vi et helt andet Billede af Tiden. Den nye Naturvidenskab dukker op. Foruden den nye Opfattelse af Verdensrummet medfører den ogsaa et nyt Forklaringsgrundlag. Man kan ikke mere forankre sin Bevisførelse i en oversanselig Virkelighed, man kræver *verae causae*, det er naturlige, haandgribelige Aarsager, saaledes at en Forsker som Gallilæi kunde fordre, at alle Ting blev bragt paa en saadan Form, at de kunde tælles, maales og vejes. Dermed har Metafysikken faaet et Stød, saa dens Omraade væsentligt formindskes.

Dog eksisterer den og bliver Grundlaget for de store Systemdannelser. Descartes og Spinoza samlede alt i eet System, der afledede alt fra og samlede alt i Gud, fordi alt var Gud, og Gud var alt. Spinoza udtrykker det i Ordene: »*Deus sive substantia sive natura*«, det vil sige: Gud eller Substansen eller Naturen. Tre ensbetydende

Udtryk. Men det var ikke den tidligere Metafysiks eller Mystikernes Gud, det var en bundet Gud. Der er nemlig den Ejendommelighed ved disse panteistiske Systemer, at deres Gud er bundet til denne synlige Verden, med den er han eet, Gud er en Verden og Menneskene iboende, immanent Kraft, saadan at hver Enkelting er en Del af Gud. Men uden for denne Verden, der baade bestaar af Aand og Materie, findes intet, end ikke Gud, for han er ikke til uden i og med sin Skabning. Gud er med andre Ord ikke transcendent.

Men ogsaa fra denne beskedne Stilling drives den oversanselige Virkelighed bort. Dette sker med Kant. Han paaviser, at vor Erkendelse er en i det at være Menneske given Form, hvormed vi træder Tingene i Møde. Vi kan ikke opfatte en Ting som virkelig uden at se den i Rum og Tid, i Størrelsesforhold og Aarsagssammenhæng. Det er de Former, der træder i Funktion, saa snart vi betragter Verden. Man kan altsaa sige, at det, der træder vor Erkendelse i Møde, er en paa Forhaand formet Verden, medens det er os umuligt at vide, hvorledes Verden i sig selv ser ud. Og kun paa denne formede Erfaring, altsaa paa Tingene, som de ser ud for os som Mennesker, kan vi bygge en menneskelig Videnskab, der giver os en menneskelig Sandhed, som selvsagt ikke behøver at være den reelle, absolutte Sandhed, for den er i Virkeligheden uerkendelig for Mennesket. Ganske vist har vi umistelige Værdier i Begreberne Gud og Sjælen, men de er kun Ideer og kan aldrig blive Videnskabens Genstand. Metafysik som Videnskab er en Umulighed!

Og nu gaar det Slag i Slag med Videnskabens Løsrivelse fra det religiøse Stade. Samtidig blomstrer de forskellige Enkeltvidenskaber op som selvstændige Grene paa Videnskabens Træ. Vi faar en stærkt mekaniseret Naturvidenskab, der søger at finde Verdens naturlige Udvikling i en stadig jævn Stigning fra lavere til højere

Former for Liv, saa man til sidst anser det for sandsynligt, at der efter Mennesket vil udvikle sig et endnu højere Væsen. Der udvikler sig en sammenlignende Sprogvidenskab og Kulturhistorie, der følger et lignende Udviklingssynspunkt: det ene udvikler sig af det andet. Alt havner i en eller anden Form for Teknik. Alle bruger de Ordet Udvikling, men ingen giver en Definition af, hvad det vil sige at udvikle sig. Dette er Videnskabens Materialisering.

Dette faar som sin ganske selvfølgelige Konsekvens, at der bliver en uoverstigelig Kløft mellem Videnskab og religiøs Oplevelse, mellem Tro og Viden, mellem Oplysning og Kirke. Religion bliver et uforstaaeligt Levn fra den mørke Middelalder, hvor man troede paa Hekse og Djævlø og onde Aander. Den franske Tænkter August Comte opstiller et Udviklingssystem, hvor han som det laveste Trin nævnedø det theologiske Stadium, paa hvilket Gud var Forklaringsgrund, og betegnede som Tænkningens Højdepunkt det positivistiske Standpunkt, paa hvilket der ikke fandtes anden Forklaringsgrund end positive, materielle Aarsager. Til dette videnskabelige og filosofiske Standpunkt svarer den engelske Velfærdsmoral, der er samlet i een Sætning: »Den størst mulige Lykke for de flest mulige Mennesker.« For det var Englænderne jo klare over, at det var en Utopi at tro paa, at alle Mennesker kunde blive lykkelige, det kunde de jo se hos deres Industrierbejdere. Det var jo da ingen Lykke for Børn at arbejde i Fabrikkerne i henved 10 Timer fra deres 4.—5. Aar. Eller at Kvinderne arbejdede i 16 Timer.

Begynder en saadan Materialisme at sætte sig fast i Videnskab og Filosofi, varer det ikke længe, før den giver sig Udslag i Folkenes Liv. Det var det, der skete ved de franske Revolutioner saa tidligt som fra 1789, men det var først i 1848, at de andre Lande kom med.

Folket krævede sin Ret gennem Fordringen om en fri Forfatning. Dette er kun jævne og milde Linier. Tydeligst kommer Videnskabens og Filosofiens Aand frem i den af Karl Marx stiftede materialistiske Historieopfattelse, hvor Hovedsætningerne lød: »Proletarer i alle Lande, forener eder!« Til hvad? »Klassekampen!« Under hvilke Synspunkter? »Religion er Opium for Folket. Kirken er en Fordummelsesanstalt. Præsterne tjener Kapitalismen.« I Socialismen fra 1870'erne sætter den materialiserede Videnskab sine materialistiske Frugter, hvis Navne er: Krav. Had. Kamp. Materielle Goder.

Og i alt dette dør Aanden. Hvilken Værdi faar Livet? En Haabløshed, J. P. Jakobsen skildrer saaledes:

»Hvorfor leve, naar vi dog skal dø?
Hvorfor kæmpe, naar vi ved,
at Sværdet skal vristes af vor Haand engang?
· Hvortil disse Baal af Kval og Smerte,
tusind Timers langsom Løben,
Løben ud i Dødens Liden?«

Heller ikke Døden har noget trøsterigt ved sig ud over Minderne. Dette udtrykker han i de bekendte Linier:

»Lad længes, lad grædes med Evigheds Savn,
du er kun en Stoffhob, en Daad og et Navn.

— — —

For alle gode Tanker, de kan slet ikke dø,
før endnu bedre Tanker er spiret af deres Frø.«

I denne materialistiske Atmosfære lider Moralen ogsaa Skade. Naar der intet andet er efter Døden end falmende Minder, kan man heller ikke vente nogen særlig høj moralsk Stræben. Højdepunktet bliver en almindelig Bedsteborgerlighed, hvor man er tilfreds med ikke

at skyldte nogen noget, ikke at ligge Samfundet til Byrde og ikke at have været straffet. Naar man saaledes kan bevare sine Medmenneskers Agtelse, kan man ikke naa videre, og saa slaar man sig tilfreds. Men det mest almindelige ligger dog adskilligt lavere, den Moral kan udtrykkes i Sætningen: »Vi har kun eet Liv, saa lad os nyde det, mens vi har det, naar vi er døde, er det for sent.« At dette ikke højner f. Eks. Kønsmoralen, er indlysende.

Saaledes er vi da naaet frem til Samfundet, Videnskaben og Filosofien i dette Aarhundrede, men tilbage bliver dog stadig Spørgsmaalet: Er da dermed al Aandsvidenskab og religiøs Tro slaaet ned af Materialismen? Det være langt fra. Kirken har stadig gjort sin Gerning og har sat tydelige Spor i Samfundets Liv. Lad os ikke glemme den Række af engelske Præster, der trods Størstedelen af Kirkens Modstand skabte den kristelig-social Bevægelse, der til sidst fik en saadan Indflydelse paa den engelske Regerings Forhold til Arbejderne, at det blev forbudt Børn at arbejde i Fabrikkerne, at Kvindernes Arbejdstid reguleredes, og at Arbejdslønnen blev sat op, for ikke at tale om, at der blev bygget Arbejderboliger, der var sunde baade for Legeme og Sjæl. I Dag er dette kristelig-socialt Arbejde ikke blot en stærk Faktor i det engelske Samfund, men det har faaet Arvtagere i andre europæiske Stater, ogsaa her i Danmark, hvor der kan nævnes Mænd som afdøde Biskop Valdemar Ammundsen og de nulevende Præster Richard Thomsen og Chr. Norlev, henholdsvis i Gladsaxe og Vangede.

Men ogsaa for Ungdommen har Kirkens Arbejde i denne materialistiske Tidsalder rejst sig et betydeligt Mindesmærke. Vi kan tænke paa, hvorledes George Williams oprettede K.F.U.M. sammen med nogle ganske faa andre Handelskommis'er. Inden sin Død oplevede han at se Foreningen som en verdensomspændende Or-

ganisation. Fra Amerika kan nævnes en Mand som John Mott. Her fra Danmark kan vi tænke paa Præsterne Olfert Ricard og Gunnar Engberg. I Tilslutning til dette maa jo ogsaa nævnes K. F. U. K.

Det ses, at Kirken ikke søger at gøre sin Indflydelse gældende gennem videnskabelig, theologisk Diskussion, men gennem direkte Arbejde i Befolkningen. Den saa det som sin Opgave at lade Folket opleve Kristi Kraft i Stedet for at docere Kristendom. Dette har givet sig Udslag i en Række Vækkelser den kristne Verden over. I England skete dette blandt andet ved Oprettelsen af Frelsens Hær, der ligesom K. F. U. M. & K. blev en verdensomspændende Institution. Her hjemme fik Vækkelsesbevægelsen sit rent nationale Særpræg, idet »Foreningen til Indre Mission i Danmark« oprettedes den 19. September 1863 af Vilhelm Beck. Men tidligere havde vi haft en folkelig-kirkelig Lysning gennem Grundtvig, og den fortsatte nu Side om Side med Indre Mission. Først arbejdede de to Bevægelser Haand i Haand, men ret tidligt kom det til et Brud mellem de to kirkelige Retninger, et Brud, der bestaar den Dag i Dag. Og begge har de bragt værdifulde Kræfter til det religiøse Liv. Hvert Land har haft sin Form for indre Mission, hvilket førte til, at selv om Materialismen rakte sin Haand ud efter Folket, saa var Kirken dog saa betydelig en Faktor, at den kunde lægge Materialismen Hindringer i Vejen.

I den nyeste Tid ser det imidlertid ud, som om alt det jordbundne, alt det nedbrydende skal forkynde Hadets Evangelium, saa Døden kan triumfere over Livet. Vi spejder ud over Jordens Kirker og Templer og spørger: Hvorfra skal Redningen komme?

Af de mystiske Retninger, vi omtalte under Middelalderens Behandling, har der dannet sig en Række Sekter, maa man vel nærmest kalde dem. De har givet sig Udslag i en bestemt Form for Aandsvidenskab, og dette

videnskabelige Grundlag er nogenlunde ens for dem alle. Vi nævner her de tre mest kendte og udbredte Retninger.

Den første af dem er Theosofien. Dens Stifter er Annie Besant. For hende er Tilværelsessystemet en Udvikling til Fuldkommenhed. Men den er ikke noget, man frelses til. Den menneskelige Tænkeevne er conform med Tilværelsens Totalitet, eller for at tale Dansk, det er Mennesket muligt at forstaa Tilværelsen og dens inderste Mening med sin almindelige Tænkeevne. Den første Læresætning, Annie Besant slaar fast, er denne: Tanker er Ting! Hvad mener hun dermed? Ganske simpelt dette: Lige saa haandgribeligt som man lægger et Korn i Jorden og faar en Høst af dette Kornes Art, lige saa haandgribeligt faar man en Høst af samme Art som de Tanker, man saar. Ingen maa tro, at en eneste udsendt Tanke vender tom tilbage, nej, den ligger som en Ladning i den aandelige Atmosfære, man lever i, og kan derfor paavirke vore Omgivelser. At dette gælder vore Handlinger og vore Ord, er enhver klar over, men at det ogsaa gælder vore Tanker, selv dem, som kun vi kender, ja, endog saa disse smaa, uoverlagte Tanker, der i et tilfældigt Øjeblik saa at sige ubemærket udgaar fra os, det er det overraskende. Og i Forhold til vore Tankers Intensitet er deres Kraft, men ingen Tanke, hvor uoverlagt og tilfældig den end er, og dermed svag, bliver til intet. Tanker er Ting, og de følger os. Paa denne Maade er Menneskets aandelige Indhold materialiseret, eller, for at bruge det aandsvidenskabelige Udtryk, paa denne Maade opbygges et Menneskes Astralindhold.

Naar et Menneske dør, er det ikke dermed færdigt med denne Jord, for denne ene Tilværelse er ikke dets første og bliver sikkert heller ikke dets sidste. Theosofien lærer os om Reinkarnationen. Imellem Inkarnationerne opholder Mennesket sig paa det astrale Plan, der i endnu

højere Grad end Jorden er en Aandens Skole. Her gennemgaas det omtalte Astralindhold i Lyset af Tilværelsens Maal. I Overensstemmelse med Arten af dette Indhold vælger Mennesket sin nye Inkarnation, hvor det mener, det bedst kan fuldkommengøre dette sit Indhold. Med dette Sjælsindhold, der betegnes med Navnet Karma, fødes Mennesket saa igen uden Erindring om sin tidligere Inkarnation eller Opholdet paa det astrale Plan. Dog kan Mennesker med en mere fremskreden Aand ofte i Glimt se ind i deres tidligere Inkarnationer og dermed faa et Indtryk af deres Udviklings nuværende Standpunkt og fremtidige Retningslinier. Naar Fuldkommenheden er naaet, forbliver den for Inkarnationer befriede Aand paa Astralplanet som Lærer for Aander af lavere Klasser. Om Tilbagegang i og total Tilintetgørelse af Udviklingen tales der aldrig.

En anden Retning tog sin Begyndelse i Amerika og bredte sig til England og den øvrige Verden. Det er Spiritismen. Den lærer os, at det er muligt at komme i Forbindelse med de paa Astralplanet værende diskarnerede Aander. Dette sker gennem Medier. Af disse er der forskellige Arter. De mest almindelige er Clairvoiancedier. Andre er de saakaldte Skrivemedier, der modtager skriftlige Meddelelser fra Aandeverdenen, og det bliver altid med den Skrift, Aanden havde i sin sidste Inkarnation. Man kalder ogsaa dette Fænomen for Automatskrift. Til sidst maa vi omtale Trancemedierne, der har Evne til at frembringe det Teleplasma, hvori Aanderne kan materialisere sig, saa de bliver synlige og endogsaa kan fotograferes.

Spiritismen lærer os altsaa, at der findes et vist Antal Mennesker, der fungerer som Mellemed mellem den aandelige og den materielle Verden, mellem Astralplanet og Jorden. Om de diskarnerede Aander lærer den os, at der er forskellige Klasser lige fra det laveste Udviklings-

trin, hvor Aanderne giver de mest urigtige Meddelelser, ja, ligefrem optræder som Drilleaander, til de højest udviklede Aander, der giver den rigeste Belæring om Aandens Verden.

Men een Regel lærer Spiritismen os frem for nogen: Det lige tiltrækker det lige! Det er nemlig fejlagtigt at tro, at det astrale Plans Lærere anbringer Aanderne i de for dem bedst egnede Klasser. Det forholder sig tværtimod saaledes, at Aandens Karma præger hans Astrallegeme, og de, der har samme Karma, søger Samkvem med hinanden. Det gælder paa det astrale Plan, lærer Spiritismen, at man kan læse hinandens Udviklingslinier og Karma som i en aaben Bog.

Men ogsaa paa et andet Punkt gælder den omtalte Regel: Det lige tiltrækker det lige. Et Medie er som en aaben Kanal, hvorigennem den aandelige Verden kan meddele sig til de inkarnerede Aander. Her afgør Mediets eget Udviklingspunkt, hvilke Aander der taler gennem det. Forbindelsen bliver klarest der, hvor den diskarnerede Aand og Mediet er udviklingsmæssigt paa samme Bølgelængde, eller det samme igen: Det lige tiltrækker det lige! Hvis en Seance Gang paa Gang forstyrres af Drilleaander, kan man med en vis Ret gaa ud fra, at Mediet er en Aand af ikke særlig høj Udviklingsgrad.

Her staar vi ved en af Spiritismens Farer og en af Grundene til, at den er saa upopulær i mange Kredse. Der er noget vist utilfredsstillende i, at Mediernes Udtalelser om den aandelige Verden ikke stemmer overens, men at de saa ofte modsiger hinanden. Mediets og dermed de gennem det talende Aanders Udviklingstrin er meget forskellige. Man skal i Virkeligheden enten selv være meget vidt fremskredet i Udvikling eller kende det Medium, man benytter, uendelig godt personligt, hvis man vil dyrke Spiritismen med Udbytte og ikke blot snuse til den af ren og skær Nysgerrighed.

Den interessanteste Gren af Aandsvidenskaben er imidlertid Antroposofien, fordi den i højere Grad end de to foregaaende er filosofisk underbygget og har et virkelig erkendelsesteoretisk Grundlag. Antroposofien er stiftet af Rudolf Steiner, død 1925 i Dornach, hvor Bevægelsen har sit Hovedsæde under Fru Steiners Ledelse.

Rudolf Steiner tog Doktorgraden i Filosofi paa en Afhandling med Titlen »Wahrheit und Wissenschaft«. Det er karakteristisk, at Afhandlingen begynder med at paa-vise, at Kant har Uret i den formede Erkendelse og dermed i sin Godtgørelse af, at Metafysik som Videnskab er en Umulighed. Han gaar derefter over til at vise, at vor Tænkeevne tværtimod er conform med Tilværelsens Totalitet.

Sin Erkendelsesteori har han videre udformet i Bogen »Grundsätze einer Erkenntnistheorie der Goetheschen Weltanschauung«. Her møder vi et Videnskabsbegreb, der staar i absolut Modsætning til vort moderne teknisk-materialistiske. Vor Erkendelse er ikke en død Katalogisering af døde Kendsgerninger, den er tværtimod et levende Vekselvirkningsforhold. Lige saa lidt som min Personlighed er uberørt af den mig omgivende Tilværelse, lige saa lidt er denne Yderverden uafhængig af min Inderverden. Her er Tale om en levende Erkendelse af Livets levende Strøm, en Erkendelse, der omdanner Forskeren i Sjælens Grund paa en saadan Maade, at Tilværelsen faar Farve deraf. Men just dette levende Vekselvirkningsforhold kalder Rudolf Steiner for Frihed.

I »Philosophie der Freiheit« belyses dette Begreb baade fra erkendelsesteoretisk Side og fra Etikens Standpunkt, hvor den frie Handlen betegnes som den Handling, der udspringer af Personlighedens Inderste. Her har vi atter Begreberne Frihed og Personlighed sat i ubrydelig Relation til hinanden, saa at vi kan sige, at for Rudolf

Steiner betyder Friheden den aandelige Enhed af Personligheden og Tilværelsens Grundkerne.

Men hvad er da denne Grundkerne? Det er den aandelige Verden. Som Del af denne Aandens Verden har Mennesket den i sig og kan leve i den med fuld Bevidsthed ogsaa paa det jordiske Plan. At man derved kan forarbejde sit Karma med en langt større Intensitet end i de to tidligere omtalte Retninger, er givet. Til Gengæld er Antroposofien ogsaa strengere i sine Livsfordringer end de andre. Der er nemlig kun een Vej til at opøve denne Enhed med Aandens Verden til klar Bevidsthed: Meditationen!

Denne er dog ikke saa lige en Sag. Meditationens Emne er altid en enkelt, klar Sandhed i Aandens Verden. Men man kan aldrig hente dette Emne fra sit eget Indre eller fra den en omgivende ydre Verden. Derfor har Rudolf Steiner selv fremstillet Bøger med Meditationsemner, saa den mediterende kan være sikker paa, at Meditationen er rigtigt anlagt. Og saa kommer selve Meditationen. Her gælder det om at abstrahere fra enhver indre og ydre Paavirkning, saa man kun fyldes af Meditationsemnets Indhold. Meditationens Opgave er altsaa denne ganske enkelte: Gennem en systematisk Selvdisciplin at gøre Mennesket til en aaben Kanal for Impulser fra den aandelige Verden.

Er der saa ikke Mulighed baade for gode og onde Impulser? Absolut! Der er ogsaa Impulser, der i sig selv hverken er gode eller onde, gavnlige eller skadelige, men kan blive enten det ene eller det andet efter det Bevidsthedsindhold, i hvilket de bliver saaede. Dette er de luciferiske Impulser. De absolut onde Impulser fører bort fra den rette Udviklingslinie. Dette er de arimanske Impulser. Saaledes kan Impulserne fra den aandelige Verden trække Mennesket baade i den gode og den onde Retning.

Vil det saa sige, at der er en Fortabelsens Mulighed derved, at Mennesket alene følger de arimanske Drifter? Nej, Antroposofien indeholder ingen Dualisme. Rudolf Steiner gentager i flere af sine Bøger: Antroposofien er Monisme! At dette kan lade sig gøre, skyldes ene og alene, at de arimanske Kræfter er svækkede, de kan vel trække Udviklingen i Langdrag, men de kan ikke tilintetgøre den. Denne Ødelæggelse af de arimanske Kræfter skete ved Kristusimpulsen. Den Gerning, som Kristus gjorde, saa Johannes Døberen med fuld Ret kunde sige om ham: »Se det Guds Lam, der bærer al Verdens Synd!« — den Gerning satte sig ikke alene historiske Spor i denne Verden, men ogsaa i Aandens Verden, og det evigt varende Spor! Den modtog i sig Kristi guddommelige Kraft til at ødelægge de arimanske Impulsers Kraft, og dermed fik Menneskeheden Garantien for, at Udviklingen usvigeligt vil føre til evig Frelse efter Inkarnationernes Ophør. Men dette er Golgatha-Mysteriet!

Alle tre Retninger er kendt over hele Verden og har Tilhængere, men ingen Steder har de Overtallet i Befolkningen. Her i Danmark overstiger alle tre Retningers Tilhængere — her er kun regnet med indmeldte Medlemmer — ikke 5000. Mange Mennesker danner sig en Art Synkretisme, hvis Litteratur Jakob Palludan med Rette fremstiller paa følgende Maade:

»Her synes at herske den Mening, at Tilværelsens og Universets Mysterier i alt væsentligt er løst, idet man dristigt sammenarbejder Mystikernes Erfaringer, østerlandsk Metafysik, mediumistisk Laboratoriestof, Rudolf Steiners Antroposofi og henkastede Bemærkninger af Fysikens Stormænd om Materiens Natur til et filosofisk System, hvori alle Brøkdele menes at gaa op, men hvor Læseren unægtelig

baade sprogligt og logisk udsættes for en Del Kvæstelser.«

Men det har sin Betydning i hele Tidens Billede. Det er ikke alle, der blindt og umælende lader sig indfange i Materialismens Net. Mange ligger og spræller for at slippe fri, og hver en Tanke, der peger frem imod Begrebet Aand, klamrer de sig til i Haab om, at der her er noget, der kan skære Materialismens Net i Stykker. Dette Raab om Aand er blevet hørt og har faaet Konsekvenser ud over Verden. Saa langt som til Universiteterne er Raabet naaet. I Lund har der været oprettet et Docentur i Metafysik, hvor man fik Stof endogsaa fra Frankrig.

Et typisk Tidens Tegn er den Litteratur, der nu ser Dagens Lys. Tænk rigtigt over, hvad det vil sige i en saa oplyst og videnskabelig Tid som vor, at der i 1940 forelægges den danske Læseverden en katolsk Bog, der fra Ende til anden benytter den aristoteliske Tankebygning og under Titlen »Veje til Virkeligheden« giver et Indhold, der af Forfatteren skildres:

»Vi har allerede i »Veje til Virkeligheden« taget Stilling til de omtalte Systemer og overfor Empirisme, Kant og Positivisme begrundet Metafysikkens Mulighed. Tillige har vi ogsaa der omtalt speciel Metafysiks Genstand: Aand.«

Samme Forfatter, Jesuiten J. Wolfisberg, har nu i 1944 udgivet en Fortsættelse, der hedder »Veje til Sjælen«, hvori han paaviser, at moderne Videnskab gør sig alle mulige Anstrengelser for at komme uden om Sjælsens Problem:

»Teorien kan for saa vidt ogsaa kaldes Associationpsykologi, som det er Associationerne, der skal forklare hele det bevidste Liv inclusive Jeg-Bevidstheden. Paa en ikke videre forklarlig Maade kommer dette Jeg-Element til alt det, vi oplever. Det »sjælelige Jeg«, som vi kalder Sjælesubstans, betragtes som en mystisk Forestilling i Lighed med primitive Folks mystiske »Aander« og »Sjæle«. Antagelsen af et Jeg, der er sig sine egne Bevidsthedstilstande bevidst, vilde tilmed føre til, at man for at iagttage dette Jeg maatte forudsætte et andet Jeg, der atter kunde iagttages af et tredje o. s. v ad infinitum. Her har vi Positivismen i Renkultur: Psykologi uden Sjæl.«

Denne psykologiske Udvikling er sat i Gang af Kant, der vel ikke benægtede Sjælens Eksistens, men tværtimod hævder, at den maa forudsættes som et Postulat, men paa den anden Side kan Sjælens Eksistens ikke videnskabeligt bevises, da kun formede Erkendelsesobjekter kan være Genstand for videnskabelige Undersøgelser. Men i Modsætning til hele denne moderne Tankegang viser Forfatteren ud fra rent aristoteliske Principper, at Sjælen er en Realitet, at den er en immateriel, aandelig og udødelig Substans. Og en saadan Bog — eller Bogserie, da Forfatteren bebuder endnu en tredje Del — bliver læst, og, tror vi, med Interesse.

Men hvad betyder det, at saadanne Bøger bliver læst, og at de omtalte mystiske Retninger bliver mere og mere bekendte? Vi forstaar, at der er ved at forme sig en lydelig Protest mod Kants Lære: Metafysik som Videnskab er en Umulighed. Ved saaledes at prøve at læse og tyde Tidens Tegn kommer man uvægerligt til det Resultat, at Menneskene nu er ved at blive kede af i Materialismens Spændetrøje at maatte betragte de Oplevelser, der

fra deres eget og andres Liv med Nødvendighed trænger sig ind paa dem, som neurologiske Forstyrrelser eller direkte Overtro. Man føler, at Videnskabsbegrebet er for snævert. Det er dette, som Priestly udtrykker i følgende Ord:

»Vi hører om, hvad de mest udviklede Yogier formaar. Hvis det er noget Snak, saa lad os for bestandig være færdige med denne Humbug, hvis det er rigtigt, lad os saa indrømme, at deres Livskundskab rækker uendeligt videre end vor. Rudolf Steiner anses af nogle som en Profet, af andre som en vild Charlatan. Men hvis det er rigtigt, at han ved clairvoyant Indsigt har opnaaet endnu usete Resultater inden for Landbruget, saa maa det kunne konstateres, enhver kan dog se Forskel paa et stort og et lille Græskar. Og saaledes med halvtreds andre besynderlige Ting. Vi behøver Eksperters Assistance, de vilde kunne give os Syn for Sagn, og det er præcis, hvad vi trænger til.«

Denne Tendens til at forsøge paa at sprænge den materialistiske Videnskabs Bur findes ikke alene hos Forfattere og almindelige Mennesker, men ogsaa hos mange af Videnskabens Mænd. Saaledes Professor McDougall:

»Frygt ikke, at Verden er paa Vej tilbage til barbarisk Overtro, selv om vi har aabnet Pandoras Æske og nu maa gaa videre med at undersøge dens Indhold. Europas Kultur har for en kort Tid hvilet paa to Piller: dogmatisk Bekræftelse og dogmatisk Benægtelse — orthodox Religion og videnskabelig Materialisme. Begge disse Piller vakler. Og vor Tid trænger til, at de to dogmatiske Støtter erstattes med een solid Kundskabens Pille, hvorpaa vor Kultur kan hvile sikkert.«

Saaledes er Stillingen i Dag. Vi staar paa Grænsen til et nyt Videnskabsbegreb. Hvilke Spørgsmaal skal den nye Videnskab tage op? Jakob Paludan viser i sin Bog »Søgende Aander«, 2. Udg. 1944, flere af disse Problemer. Vi skal i det følgende drage nogle af dem frem, og det skal ikke undre Læseren, at han møder Fænomener, der er behandlet tidligere i denne Bog.

Paa flere Steder i Bogen er opkastet Spørgsmaalet om Forholdet mellem Drøm og Virkelighed. Vi nævner nogle Eksempler:

»En Mand havde en Del Drømme, der syntes at forudsige kommende Begivenheder. Han meddeler et Uddrag af dem. Om Øen Martiniques Undergang drømte han, nogle Uger før den fandt Sted. I Drømmen, der var meget levende, søgte han forgæves at overtale en fransk Borgmester til at lade Øens Befolkning gaa ombord i Skibe og bringe sig i Sikkerhed. »Monsieur,« raabte han, »4000 Mennesker vil blive dræbt, hvis ikke...« og vaagnede.

Jeg blev en Morgen paa Landet vækket af en Ven i Gæsteværelset, men var utilbøjelig til at forlade Søvn og bad ham »lade mig vende tilbage til mine japanesiske Lygter«. Den følgende Aften improviseredes en lille Fest, og jeg mødte paa Trappegangen en medlogerende Dame bærende to tændte Papirslygter i Haanden. Først da erindrede min Ven, hvad jeg havde sagt om Morgenen, saa ingen af os havde paa nogen Maade provokeret Arrangementet.«

Saaledes peger Drømmene hen paa noget, der synes at være levende Realitet. Allerede Sigmund Freud saa i Drømme mere end dumt Tøjeri. Han saa Menneskers tilbageholdte Ønsker udtrykt i dem. Endnu videre end

Freud gaar Jung. Han indrømmer, at det er rigtigt, at der i Drømmene er noget, der maa tydes som fortrængte Ønsker, men der optræder desforuden ogsaa filosofisk Erkendelse, Fantasier, Erindringer, Planer, Forudfølelser, ja, endogsaa telepatiske Visioner i Drømmene. Han vover den Paastand, at maaske indeholder den underbevidste Psyke en større Rigdom end den bevidste, der karakteriseres ved Koncentration, Begrænsning og Udelukkelse.

Der tales i Bogen ogsaa om »Hændelser af den Art, som Videnskaben endnu maa henregne til »de tilfældige Sammentræf«s uklare Kategori, men som man, hvis man ringede for Alvor med Stormklokken, sikkert vilde kunne samle i Tusindvis«. Folk, som ikke tror paa Forudsigelser, er efterhaanden, synes Forfatteren, blevet til en Slags Mennesker, der daarligt nok hører hjemme i denne Verden. Og, som den moderne Videnskab gør det, at sætte Etiketten »Sammentræf« paa alt det, man møder, synes han er at tænke som et Barn og ikke som en Filosof. Hvad er saa dette for en Verden, fuldt stoppet som den er med fantastiske Sammentræf? Og her er nogle Eksempler:

I Florens blundede han i en Stol i sin Kones Soveværelse og syntes at se hende vaagne. Lidt efter skete det virkeligt og med nøjagtigt samme Bevægelser og i samme Rækkefølge.

En Teaterdirektør gik med sin Kone i Shaftesbury Avenue og læste en Avisløbeseddel: Kendt Teaterdirektør død! De købte alle Bladene, men kunde intet finde om Sagen. Dog, faa Dage efter vrimlede Gaden af Plakater med denne Tekst, og nu var det rigtigt nok, for Manden var død under en Generalprøve.

Den Forfatter, der har meddelt dette Par Eksempler, nemlig J. B. Priestley, drager deraf følgende Konsekvens:

»Hvis Historien ikke er sand, er der ikke mere at sige, men er den det, saa maa noget af vor Filosofi skrives om igen, for den beskriver een Slags Liv, men vi lever i en anden Slags Liv.«

Hans Opfattelse af Sagens rette Sammenhæng er glimrende udtrykt i hans eget Billedsprog saaledes:

»Skolens og Lærebøgernes Billede af Livet, hvormed vi begyndte vore voksne Aar, flængedes overalt i Stykker af susende Pile fra det Mørke, hvor de erklærede, der ingenting var.«

Inden for Videnskaben har Tankerne vundet Indpas hos saa betydelige Forskere som Henri Bergson, Hans Driesch, McDougall og William James. Hertil knytter sig ogsaa Dr. Rhines Arbejde i den specielle Parapsykologis Tjeneste. Disse Forskeres Resultat af Undersøgelser over Videnskabens Forskningsmaade formes saaledes:

»Hvad vi ser, og hvad vi er, staar i dybere Forhold til hinanden, end man har antaget, og det moderne »mekaniserede« Menneske er i Dag noget langt mere tragisk, end om det var forblevet Dyr. For i sin Søgning efter Magt har det opdaget, hvad det ønskede at opdage: at der i Altet ikke findes nogen Instans, der gaar det i Bedene under dets Bestræbelser paa at opfylde sin formodede sande Natur: den kæmpende Graadighed.«

Den franske Forfatter Jules Romains mener, at den materialistiske Videnskab en Dag kan blive stillet over for Resultater, der er konsekvente og bidende, naet gennem Metoder, der kaldes psykiske, og det kan blive

umuligt for den at behandle dem som Luft, og saa fortsætter han:

»Jeg tror, at denne Krise er mulig, sandsynlig, ja, umiddelbart forestaaende. Maaske vil en skønne Dag to eller tre Eksperimenter, udført under absolut streng og kritisk Kontrol, bevise, at visse Personer i særlige Sjælstilstande kan forudse og beskrive en fremtidig Hændelse paa en saadan Maade, som udelukker enhver Mulighed for Forklaring ved Tilfældighed, logisk Beregning, ubevidste Ønskedrømme eller Suggestion. Sker dette, mener jeg, at vi maa forkaste saa godt som alle vore gængse Forestillinger om Tid, Rum, Kausalitet, om Fænomenernes Forudbestemthed, eller Uberegnelighed, om den frie Vilje, om Sjælens og Verdensaltets Natur o. s. v. Det vil kort sagt betyde den mest gennemgribende Revolution, vi kan tænke os. Og jeg finder det forbløffende, at vore nutidige Repræsentanter for Naturvidenskab og Filosofi bare lytter distrahit til dem, der taler om saadanne Fakta. Burde de ikke i Stedet indrømme, at der for Øjeblikket ikke findes eet eneste videnskabeligt eller filosofisk Spørgsmaal, som blot er af tilnærmelsesvis samme Betydning, og at naar troværdige Mennesker paa staar, at der er saadanne Erfaringsfakta, var da ikke deres første Pligt at skride til et uhørt intensivt, taalmodigt og objektivt Studium af dem? En Revolution af mindre Omfang, men ikke desto mindre af alvorlig Art, vilde indtræde i vor Idéverden og i vort Følelsesliv, hvis Livet efter Døden, hvilken Form og Sandhedsgrad det nu end vilde vise sig at have, lod sig bevise gennem videnskabelig Forskning i Stedet for som nu at henvises til Lettroenheden.«

Alle de Mennesker, der er skildret i denne Bog, er søgende Aander, som Titlen ogsaa angiver, altsaa Mennesker, der søger Livsgaadernes Løsning, men endnu ikke har fundet den, og dog skimter de alle bag Tingene det tredie, nye Verdensbillede, og som Heard udtrykker Tankerne, saaledes ser mange af Nutidens Mennesker Billedet for sig:

»Det Billede af Altet, vi i bedste Tro har dannet os, det vil og maa vi til sidst handle i Overensstemmelse med. Det nye, tredie Verdensbillede er endnu ikke klart, men det vil en Dag naa frem i vor Bevidsthed som et sammenhængende, intellektuelt System, der omfatter alle Iagttagelser, og det vil vise os, hvorledes vi skal handle og leve Livet. Det er alt under Dannelse bag Bevidsthedens Tærskel.«

Saaledes aander Bogen af Længsel og Haab mod det nye.

Jakob Paludan har vist os Mennesker i Danmark, Frankrig, England og Amerika, for hvem baade Verden og Videnskaben var mere end en paa Forhaand formet Erkendelse, der kun kan give os en menneskelig, men ikke en absolut Sandhed. Naar man lukker Bogen, stiger Rudolf Steiners Forudsigelse frem i ens Erindring: I det 20. Aarhundrede skal den aandelige Verden blive en Virkelighed for mange, mange Mennesker!

Skal vi nu gøre vor egen Tids Stilling op, kan vi altsaa sige, at der midt i den almindelige Træthed af at være i Materialismens Spændetrøje lyder et nyt: »Tilbage til Naturen!«, ja, tilbage til den guddommelige Naturgrund, hvor vi kan opleve Livets fulde Rigdom, fordi det leves under guddommelig Førelse. Ogsaa nærværende Bog vil gøre sit til at føre Mennesker til dette Maal.